

Ústav územního rozvoje, Jakubské nám. 3, 602 00 Brno
Tel.: +420 542 423 111, www.uur.cz, e-mail: sekretariat@uur.cz

Principy a pravidla územního plánování
Kapitola C – Funkční složky
C.1 Výroba, těžba a skladování

Garant kapitoly Funkční složky: Ing. arch. Naděžda Rozmanová
Zpracovatel podkapitoly Výroba, těžba a skladování: Ing. arch. Jana Hurníková s využitím
podkladů zpracovatele výchozí kapitoly v roce 2006 Prof. Ing. arch. Aloise Nového, CSc.
Zpracovatel – obnovitelné zdroje energie: Ing. arch. Naděžda Rozmanová
Recenzent (2011): Doc. Ing. arch. Hana Urbášková, Ph.D.
Ing. arch. Jana Janíková
Ing. arch. Radoslav Novotný

Zveřejněno: 6. 12. 2006

Poslední aktualizace: 8. 12. 2011.

Vložen stručný výťah priorit a cílů

aktualizované Státní energetické koncepce – str. 36 – 2. 8. 2016 **NOVÉ**

Aktualizace odkazů k 5. 8. 2016 **NOVÉ**

Dostupnost: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=2571>

OBSAH:

C.1 VÝROBA, TĚŽBA A SKLADOVÁNÍ

C.1.1 Charakteristika

C.1.1.1 Výroba

C.1.1.2 Těžba

C.1.1.3 Skladování

C.1.2 Stav a trendy vývoje

C.1.2.1 Výroba

C.1.2.2 Těžba

C.1.2.3 Skladování

C.1.3 Principy řešení v územním plánování

C.1.3.1 Zásady tvorby

C.1.3.2 Konverze brownfieldů a urban sprawl

C.1.3.3 Nerostné bohatství

C.1.3.4 Zabezpečení ochrany nerostného bohatství při územně plánovací činnosti

C.1.3.5 Logistika a skladování

C.1.3.6 Obnovitelné zdroje energie

C.1.3.7 Předpisy, limity, koncepce

Právní předpisy – plochy, pozemky, stavby výroby, těžby a skladování

Právní předpisy – ochrana a těžba nerostných surovin

Právní předpisy – obnovitelné zdroje energie

Limity využití území

Relevantní rezortní koncepce

Použité zdroje

Soupis zkratk

C.1 VÝROBA, TĚŽBA A SKLADOVÁNÍ

C.1.1 Charakteristika

C.1.1.1 Výroba

Výrobou se rozumí zhotovování věcných statků a služeb, sloužících k uspokojování lidských potřeb. Výroba je základem života společnosti, specificky lidským způsobem výměny látek mezi lidmi a přírodou.

Pozn.:

Pojem výroba je významově nadřazen těžbě i skladování, které jsou v něm obsaženy. Vzhledem ke strukturování příručky Principy a pravidla se pro účely této stati výrobou rozumí zejména výroba průmyslová.

Obecně rozeznáváme tři výrobní stupně:

prvovýroba = zemědělská a lesní výroba, rybolov, těžba nerostů a dřeva

druhovýroba = průmyslová výroba – těžký, lehký průmysl a stavebnictví

těžký průmysl – vyrábí převážně výrobní prostředky

lehký (zpracovatelský) průmysl - vyrábí převážně spotřební předměty

služby – obchod, doprava, veřejná správa...

Výroba je určujícím momentem celého společenského vývoje, včetně vývoje osídlení. Od průmyslové revoluce (pol. 18. stol.) až po 50. léta 20. stol. působil rozvoj průmyslu na proces urbanizace.

Během první (koncentrační) fáze průmyslové revoluce (v Evropě založena na textilním průmyslu) je urbanizace vyvolána potřebou koncentrace pracovních sil. To podněcuje přesun obyvatelstva z venkova do měst (ze sektoru zemědělství do průmyslu). V dalším vývoji dochází k nebyvalému územnímu rozvoji města formou výstavby nových průmyslových a obytných čtvrtí a zlepšuje se technická infrastruktura, a především dopravní propojenost centra a předměstí. Průmysl se nejprve vázal na zdroje energie, a to hlavně na vodu, tj. byl koncentrován na horních tocích řek. Později došlo ke koncentraci průmyslu při železnici a následnému vzniku liniového modelu rozvoje sídelního systému, neboť železnice zvýhodňovala území s určitými morfologickými poměry a způsobila koncentraci obyvatelstva a průmyslu do dopravně nejvýhodnějších poloh.

Druhá (dekoncentrační) fáze průmyslové revoluce je spjata s elektřinou, automobilem a telekomunikacemi. Následkem zlepšených dopravních možností dochází k přesunu obyvatelstva směrem na okraj města, za zdravějším bydlením. Dochází k oddělení bydliště a pracoviště a nárůstu dojížděky do zaměstnání. Formují se městské s obyvatelstvem koncentrovaným podél hlavních dopravních tahů v okolí města.

C.1.1.2 Těžba

Těžbou se rozumí dobývání nerostných surovin z přírodního prostředí.

Těžební průmysl je odvětví lidské hospodářské činnosti, jež se zaměřuje převážně na dobývání surovin a v některých případech na prvotní úpravu těžených komodit. Nejčastěji se těží v hlubinných dolech či v povrchových lomech.

Obr. 1: Dobrovice - cukrovar (asi r. 1933)

Zdroj: www.fabriky.cz

C.1.1.3 Skladování

Skladováním se rozumí uchovávání určitého materiálu v nezměněném stavu.

Skladování již není chápáno jako samostatná činnost, nýbrž jako jeden z článků v řetězci pohybu surovin, polotovarů, výrobků a zboží, v rozměrech celosvětových, národních, regionálních i místních. **Logistika** je vědní obor, který se zabývá fyzickými toky zboží či jiných druhů zásob od dodavatele k odběrateli. Účelem oboru je toky zboží optimalizovat tak, aby představovaly pro firmu co nejmenší náklady.

Podle Evropské logistické asociace je logistika „organizace, plánování, řízení a výkon toků zboží vývojem a nákupem počínaje, výrobou a distribucí podle objednávky finálního zákazníka konče, aby byly splněny všechny požadavky trhu při minimálních nákladech a minimálních kapitálových výdajích“.

Obr. 2: Povrchová těžba hnědého uhlí v sokolovské pánvi

Foto J. Jirásek, 2006.

Zdroj: <http://geologie.vsb.cz/>

C.1.2 Stav a trendy vývoje

C.1.2.1 Výroba

Současný stav

V naší zemi je průmysl tradičně významným odvětvím národního hospodářství. Po vzniku samostatného Československa se na jeho území ocitlo na 70 % průmyslu Rakousko-Uherské monarchie, a to zejména na území Čech. Československo se řadilo mezi nejrozvinutější státy světa. Po socialistické revoluci byly průmyslové podniky zestátněny a československé hospodářství, jako součást sovětského bloku, se orientovalo na těžký průmysl.

Po **transformaci na tržní ekonomiku** se strojírenství „odlehčilo“, ale i tak zůstalo nejdůležitějším průmyslovým odvětvím. Strukturální změny postihly zejména textilní, obuvnický, ale také potravinářský průmysl. K posílení pozic došlo v komplexu průmyslových výrob dopravních prostředků, elektrických, optických, pryžových a plastových výrobků a léčiv, dopravě a telekomunikacích.

Podíl průmyslu se na hrubém domácím produktu od roku 1995 pohybuje stabilně v rozmezí 30 – 32%. Hlavními průmyslovými centry jsou pražská, ostravská, brněnská a plzeňská aglomerace, a dále Mostecko, Teplicko, Ústecko, Kladensko, Karvinsko. Dle údajů ČSÚ je v roce 2011 v průmyslu zaměstnáno přes 1 335 000 lidí. *Průmysl v pojetí ČSÚ zahrnuje těžbu a dobývání; zpracovatelský průmysl; výrobu a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu; zásobování vodou, činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi.*

Vedle české průmyslové tradice, opírající se o kvalifikovanou a disciplinovanou pracovní sílu, přispěly k udržení zpracovatelského průmyslu především štědré investiční pobídky. Přilákaly velké zahraniční automobilky, které u nás vystavěly své montovny. V roce 2009 Česká republika vedla mezi všemi zeměmi světa v počtu automobilů vyrobených na jednoho obyvatele. Rozvíjely se také výrobní kapacity pro výrobu komponentů a náhradních dílů spojených s automobilovým průmyslem a došlo k oživení tradičního domácího strojírenství. Česká ekonomika do značné míry závisí na poptávce po průmyslových výrobcích, která přichází zejména z Německa.

V současné době ekonomické recese zůstává tahounem ekonomiky automobilový průmysl, který produkuje více než 20 procent objemu výroby a více než 20 procent českého exportu. Posilují výroby elektrických a optických vláken, koksu, jaderných paliv a rafinérské zpracování ropy. Zásadní útlum potkal textilní průmysl a české sklářství bylo ochromeno sérií bankrotů.

Dynamiku českému průmyslu zajišťuje export a odbyt zejména v zemích EU, zvláště v Německu. Tempo růstu průmyslové produkce České republiky dlouhodobě výrazně převyšuje průměr zemí EU. Pokud srovnáme současná čísla s rokem 2005, tak objem české průmyslové produkce je dnes o zhruba pětinu vyšší. Na výkonnost průmyslu působí zejména podniky zpracovatelského průmyslu pod zahraniční kontrolou s více než 50% příspěvkem do objemu celkových tržeb a dále stále se zlepšující pronikání výrobků českých podniků na zahraniční trh. Cizím investorům se jejich přímé investice v ČR díky vynikajícím

hospodářským výsledkům společností zatím vyplácejí. Zisky odplývající z České republiky však představují nepříznivý faktor prohlubující vnější nerovnováhu i pro delší časový horizont.

Průmyslové zóny

Od roku 1998 se v ČR realizoval rozsáhlý **program na podporu rozvoje průmyslových zón** se záměrem přilákat do České republiky silné zahraniční investory. Cílem programu bylo, aby nově vytvořená pracovní místa měla vysokou přidanou hodnotu a byla situována obzvláště v regionech s vysokou nezaměstnaností. Velké investice přinesly další efekty v podobě nových pracovních příležitostí u subdodavatelů a navazujících služeb. Česká republika má v současné době hustou síť průmyslových zón napříč všemi regiony.

*Pojem **průmyslová zóna** je vysvětlován jako ucelený soubor kompaktních univerzálních objektů vhodných pro lehkou, hygienicky nezávadnou výrobu s účelně vyřešenou dopravou a velkým podílem zeleně mezi jednotlivými objekty. Provoz v těchto zónách je kompletně situován uvnitř objektů, jež jsou zpravidla bez oplocených dvorů, s možností volného pohybu návštěvníků. Průmyslová zóna je tedy uceleným komplexem průmyslu a služeb s řadou integrovaných funkcí odborného charakteru. Takovýto komplex synergicky využívá vzájemné podpory jednotlivých firem ve výměně informací, poradenství, společné prezentace a využívání mezinárodních kontaktů.*

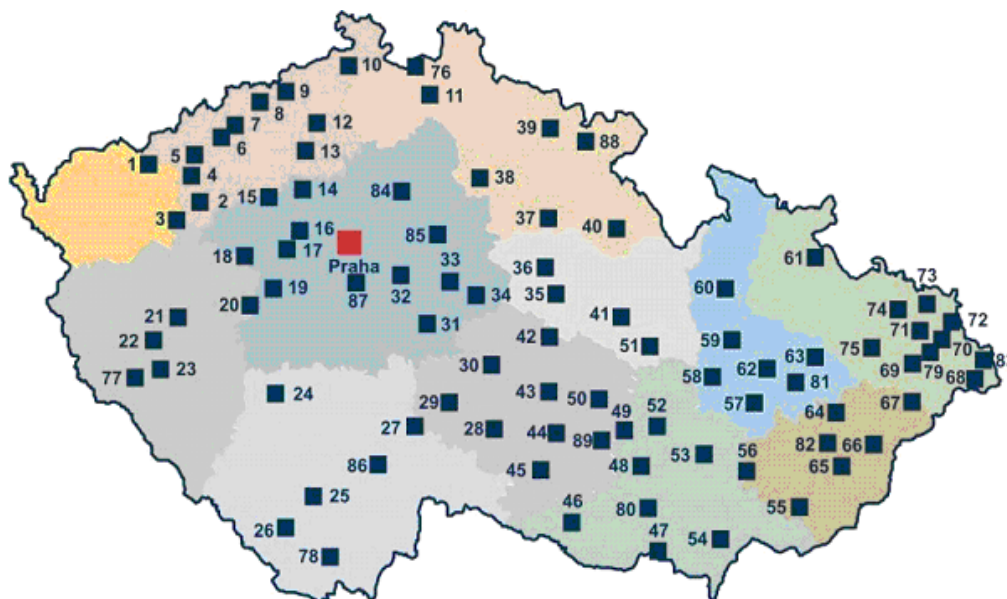
Stát od roku 1998 investoval do vybudování 103 průmyslových zón s celkovou plochou 3129 hektarů už bezmála 8,9 miliardy korun, přičemž investoři obsadili zhruba 70 procent takto připraveného území. Do průmyslových zón zamířilo 520 investorů, kteří se v nich zavázali investovat 192 miliard korun a vytvořit 119 000 pracovních míst. Zvláště významných **strategických průmyslových zón**, které je možné v současné době ještě využít, je v České republice celkem pět: Žatec Triangle a Most Joseph v Ústeckém kraji, Ostrava – Mošnov v Moravskoslezském kraji, Holešov ve Zlínském kraji a Kolín – Ovčáry v kraji Středočeském. Po celé České republice bylo vybudováno množství průmyslových parků a distribučních center.

Zahraniční investice do průmyslu se vyznačují zájmem stavět na volných, dosud nezastavěných plochách, **na „zelené louce“**. Nové výrobní areály se často stávají hnací silou územního rozvoje. Do okolí vybudované výrobní základny se časem stahují investice do obchodu, bydlení apod. Tento trend v sobě skrývá nebezpečí jevu zvaného **urban sprawl**, tj. *vymisťování funkcí ze zastavěných území měst a jejich rozlévání do okrajových a mimoměstských poloh s mnohými negativními dopady ekonomickými, sociálními, ekologickými i dopravními.*

Obr. 3: Průmyslová zóna Louny Jihovýchod. Celková rozloha průmyslové zóny je 26,4 ha a v současné době je zóna již plně obsazena.

Zdroj: www.fujikoki.cz

1. Klášterec nad Ohří	31. Zruč nad Sázavou	60. Šumperk
2. Žatec (2)**	32. Velim	61. Krnov
3. Podbořany (2)**	33. Kolín	62. Olomouc (3)**
4. Kadaň	34. Kutná Hora	63. Hranice
5. Chomutov (2)**	35. Chrudim	64. Valašské Meziříčí
6. Most	36. Pardubice	65. Zlín
7. Bilina	37. Hradec Králové	66. Vsetín
8. Teplice	38. Jičín (2)**	67. Kopřivnice
9. Přestanov	39. Vrchlabí	68. Třinec
10. Rumburk	40. Kvasiny	69. Frýdek-Místek (2)**
11. Liberec	41. Svitavy	70. Třanovice
12. Ústí nad Labem	42. Ždírec nad Doubravou (2)**	71. Paskov
13. Lovosice (2)**	43. Žďár nad S.	72. Český Těšín
14. Slaný	44. Velké Meziříčí	73. Karviná
15. Louny	45. Třebíč	74. Ostrava (3)**
16. Kladno	46. Znojmo	75. Mošnov
17. Unhošť	47. Mikulov	76. Hrádek nad Nisou
18. Tuchlovice	48. Brno (2)**	77. Domažlice
19. Zdice	49. Kuřim	78. Český Krumlov
20. Žebrák	50. Bystřice nad Pernštejnem	79. Nošovice
21. Plzeň (2)**	51. Moravská Třebová	80. Pohořelice
22. Úherce	52. Blansko	81. Velká Bystřice
23. Stod	53. Vyškov (2)**	82. Holešov
24. Blatná	54. Hodonín	83. Jablunkov
25. Písek	55. Staré Město	84. Mladá Boleslav
26. Prachatice	56. Brankovice	85. Nymburk
27. Kamenice nad Lipou	57. Prostějov	86. Tábor
28. Jihlava	58. Litovel	87. Zlatníky
29. Pelhřimov	59. Uničov	88. Trutnov
30. Havlíčkův Brod		89. Velká Bíteš

** Číslo v závorce znamená počet průmyslových zón v lokalitě.

Obr. 4: Mapa podpořených průmyslových zón od roku 1998. Zdroj: CzechInvest

Průmyslové stavby

Průmyslová výstavba byla a je svědectvím o technické, kulturní i sociální úrovni společnosti své doby. V našich zemích bývala kvalita průmyslových staveb na velmi vysoké úrovni. Dokladem toho jsou například Baťovy obuvnické továrny, stejně jako budovy textilního či strojírenského průmyslu. Po komunistické době úpadku stavební kultury převládala výstavba průmyslových montoven rovněž s nízkou úrovní architektonického řešení (plechové krabice). Samozřejmě vznikají i komplexy mnohem sofistikovanější průmyslové výstavby. Přidaná hodnota zde vyráběné produkce bývá zpravidla vyšší a má tak potenciál do budoucna na sebe navázat síť místních subdodavatelů a stát se přirozenou součástí struktury sídla. Velmi často bývají součástí takovéto struktury i vlastní vývojové a vědecké kapacity firem. Potom je jejich význam opravdu nadregionální a může se stát základem trvalé prosperity celých oblastí. Takový typ průmyslové výstavby nacházíme především u renomovaných zahraničních investorů se zavedenou strukturou výroby, kteří nehledají pouze levnou, ale především kvalifikovanou pracovní sílu.

Dobrým příkladem může být zástavba Technologického parku v Brně. Nachází se zde několik high-tech výrobních provozů, z nichž například vývoj a výroba elektronových mikroskopů v objektu FEI Company je celosvětově unikátní.

Obr. 5: Brněnská pobočka FEI Company

Zdroj: <http://www.asb-portal.cz/>

Průmyslové dědictví

Průmyslové dědictví je součástí národního kulturního dědictví. Industriální dědictví dokumentuje Výzkumné centrum průmyslového dědictví FA ČVUT v Praze, které od roku 2003 vede centrální **Registr průmyslového dědictví ČR** s veřejně přístupnou databází objektů, i Národní památkový ústav.

Stavební fond průmyslového dědictví, tedy bývalé výrobní stavby a průmyslové areály, jsou velmi často pozoruhodná technická a industriální díla minulosti, která představují pro území, kde se nacházejí, značný rozvojový potenciál. Využití územního, prostorového a kulturního potenciálu takových brownfieldů je v podmínkách České republiky stále ještě vzácné a spíše pokládáno za kuriozitu, nikoli jako metodu rozvoje.

Podle členění užívaného v dokumentech mezinárodní organizace zabývající se průmyslovým dědictvím TICCIIH (The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage) lze při hledání nového využití hovořit zhruba o pěti následujících skupinách industriálních staveb:

- někdejší centra výroby – dílny, továrny, mlýny, hutě, ale také doly a místa, kde dochází ke zpracování a úpravě surovin a materiálů;
- sklady, překladiště a úložiště pro suroviny, polotovary i finální výrobky;
- energetická díla, včetně jejich součástí a objektů pro distribuci energie, vodárenská díla, úpravný vod a čistírny splašků;
- stavby pro osobní a nákladní dopravu, železnice, silnice, vodní cesty a letiště (včetně infrastruktury a doplňujících provozních budov) nádraží, přístavy, letištní hangáry;
- zvláštní skupinou, na kterou se zapomíná, přestože mezi průmyslové dědictví pro jeho úplnější obraz také patří, jsou sociální, servisní a obytné stavby (například staré dělnické obytné kolonie), spjaté s existencí průmyslové činnosti v daném místě.

Při hledání investora, při projektování i volbě použité stavební technologie, vhodné pro konverzi či rekonstrukci, je třeba brát zřetel na tři důležité zásady:

- Nezbytné je pochopení významu průmyslového dědictví pro uchování paměti místa. Nejen proto, že léta provozovaná výrobní či obchodní činnost vtiskla ulicím i celým čtvrtím specifický charakter. Historické průmyslové stavby umožní také svou hmotou, výškou, jasným a zažitým komunikačním propojením s ostatní zástavbou ve zcela změněných podmínkách vytvořit přesvědčivá krystalizační ohniska nových rozvojových záměrů, budoucích urbanistických kompozic.
- Důležité je také porozumění smyslu a rozpoznání architektonické, konstrukční či umělecké hodnoty stavebního díla. Novým obsahem obdařená industriální stavba má to, co chybí výstavbě vzniklé bez vývoje – charakteristická industriální atmosféra se vyznačuje setkáním utilitárních konstrukčních a technických prvků s dobovými výtvarnými motivy, novou estetickou hodnotou se stávají přiznané stopy zaniklé činnosti v sousedství nových stavebních technologií a současného designu.
- Rozhodující je však především nalezení přiměřeného nového programu pro průmyslové brownfieldy, tedy zhodnocení příležitostí a nabídky, vycházející z funkční různosti industriálních objektů. Předpokladem je uplatnění zásady diferencovaného přístupu, který

vychází z potřeb místa, stavebně technického stavu i typologické skupiny. Uvedená hlediska, rizika a přínosy, stavebně technické a prostorové limity, životaschopnost záměru a kombinování veřejně prospěšných investic a soukromých podnikatelských iniciativ by měla vybalancovat úvodní studie proveditelnosti.

Průmyslové dědictví s jedinečnou historií a neopakovatelnou atmosférou se zvolna stává přitažlivým developerským argumentem. Odlišuje se od anonymní nové výstavby a nabízí zachytná místa další urbanizace. Do značné míry je i formou recyklace „materiálu“ – **recyklace území** – ve světě omezených zdrojů.

Benjamin Fragner uvádí, že pro využití většiny objektů průmyslového dědictví je nejpřirozenější a nejjistější cesta, když je vtahujeme do života postupnými investicemi a pozvolnými stavebními zásahy je uzpůsobujeme novému využití. Prostředky získané třeba pronájmem nebo výrobou se zpětně zase investují a stavby se krok za krokem revitalizují. Situaci komplikuje, že byla přerušena vlastnická kontinuita, a záchranu a nové využití tak znesnadňují nevyjasněné vlastnické vztahy, spekulace s nemovitostmi a převažující developerský způsob výstavby zaměřený na exploataci nejlukrativnějších míst. Recese, která poznamenala investiční výstavbu a zasáhla zvláště naddimenzované, drahé developerské projekty, by mohla paradoxně v tomto smyslu zapůsobit i pozitivně.

Výhled

Průmyslová výroba ve vyspělých státech se stává příliš nákladnou. Od konce 70. let 20. století lze u vyspělých průmyslových zemí pozorovat trend restrukturalizace jejich národního hospodářství – ústup od výrob vzešlých z průmyslové revoluce a přechod k ekonomice budované na znalostech v tzv. postindustriální společnosti. Tendence pozvolné desindustrializace se v průmyslu projevují omezováním výrob založených na energeticky a materiálově náročné masové produkci a přechodem na nové technologie vycházející z nejnovějších poznatků přírodních věd a informačních technologií.

Restrukturalizace, privatizace a tržní prostředí vedly v České republice po roce 1990 ke kolapsu mnoha výrob. Plochy v zastavěných územích měst, dlouhodobě lokalizované územními plány pro výrobu, tak v mnoha případech odumírají a stávají se zdrojem obtíží hospodářského, sociálního i ekologického rázu.

Od 90. let začaly být v České republice problémem opuštěné výrobní a jiné areály – tzv. brownfieldy. **Brownfieldy jsou nemovitosti, které ztratily úplně nebo částečně své využití a mohou být i kontaminované. Jde např. o opuštěné průmyslové, zemědělské, armádní, těžební, skladovací, energetické, dopravní areály; vybydlené části měst; jednotlivé zchátralé objekty, mnohdy i s památkovou hodnotou.**

Dne 9. 7. 2008 vzala na vědomí vláda ČR **Národní strategii regenerace brownfieldů.**

Strategie uvádí následující *střednědobé cíle* (v horizontu do roku 2013):

- maximální zapojení dostupných evropských zdrojů pro regeneraci brownfieldů v programovacím období 2007 – 2013, zejména Operační program podnikání a inovace (především v rámci programu Nemovitosti), Operační program životní

prostředí, Program rozvoje venkova, Operační program Praha Konkurenceschopnost, Regionální operační programy;

- zohlednění možnosti regenerace brownfieldů i pro jiné než průmyslové využití (např. smíšená městská funkce, občanská vybavenost, zemědělství, bydlení),
- rozvoj systému vzdělávání v oblasti regenerace brownfieldů a zabezpečení profesionalizace veřejné správy v rámci této problematiky.

Mezi *dlouhodobé cíle* Strategie (za horizont roku 2013) mj. patří:

- snížení počtu brownfieldů a záborů zemědělské půdy pro novou výstavbu v souladu s principy udržitelného rozvoje,
- zlepšení kvality urbanizovaného prostředí a socioekonomický rozvoj postižených regionů,
- cílené a efektivní využití veřejných prostředků pro podporu regenerace brownfieldů, kde je veřejný zásah nezbytný a odůvodnitelný.

Agentura CzechInvest vede **národní databázi brownfieldů**, jako nabídku investičních příležitostí pro developery a další investory. Dle agentury CzechInvest se počet brownfieldů v České republice odhaduje na deset až dvanáct tisíc s celkovou rozlohou až 40 000 hektarů.

Od roku 2006 Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR vyhlásilo **Program na podporu podnikatelských nemovitostí a infrastruktury**, jehož cílem je podpořit výstavbu a regeneraci nevyužívaných nemovitostí pro podnikání, jakož i související infrastruktury. Program přináší výsledky v podobě vzniku fungujícího trhu s nemovitostmi a zároveň povolna vede ke zlepšení nejen investičního, ale i životního prostředí.

Ozdravění opuštěných průmyslových areálů – brownfieldů – vyjde podle hrubého odhadu ministerstva průmyslu a obchodu na 200 miliard korun. V maximální možné míře by měly být do jejich regenerace zapojeny evropské peníze. Na roky 2007 až 2013 má Česko ve fondech Evropské unie na projekty podnikatelských nemovitostí a sanaci starých ekologických zátěží k dispozici zhruba 14 miliard korun.

Transformace brownfieldů by mohla ve svém důsledku znamenat výrazné úspory v nárocích na zastavění dalších, dosud převážně zemědělsky využívaných pozemků. Proto veřejná podpora bude i nadále soustředěna právě na oživení brownfieldů.

Obr. 6: Pivovar se sladovnou Brno-Husovice byl postaven na konci 19. století. Za 2. světové války byl židovský majitel Briess deportován do koncentráku a pivovar vyráběl zbraně. Po válce zde strojná výroba zůstala, dnes slouží areál různým nájemcům. Je veden jako brownfield.

Zdroj: www.fabriky.cz

Dle rozvojového potenciálu rozeznáváme tři různé typy brownfieldů:

Brownfieldy s vysokým rozvojovým potenciálem

Tento případ se týká pozemků mimořádného lokálního a regionálního významu o vysoké tržní hodnotě, případně s nízkými náklady na přípravu přestavby. Ty potom disponují svým vlastním rozvojovým potenciálem. Přestavba implikuje další zvýšení hodnoty pozemku a nenárokuje si tedy zvláštní intervenci veřejného sektoru. To také znamená, že pro projekt i vlastní zástavbu může být použito běžné územně plánovací a legislativní schéma.

Brownfieldy se skrytým rozvojovým potenciálem

Jedná se o území místního a regionálního významu se specifickým rozvojovým potenciálem, ale s doprovodnými riziky, která si proto žádají podporu z veřejných fondů při plánování i financování. Jako účinný se jeví koncept PPP (Public Private Partnership), partnerství veřejného a soukromého sektoru. Sdílené riziko a koordinované plánování a financování v rámci soukromé a veřejné spolupráce byly shledány nejživotaschopnějším nástrojem v těchto případech.

Brownfieldy bez rozvojového potenciálu

Jedná se o neatraktivní území, přinejmenším v dohledné budoucnosti. Většinou se nacházejí v monofunkčních průmyslových regionech. Vysoká hustota výskytu brownfieldů v určité oblasti, nízká tržní hodnota pozemků v kombinaci s vysokými náklady na dekontaminaci a přípravu staveniště, neumožňují rozvoj bez vnějšího zásahu. V těchto případech se často jako schůdná strategie projevila rekultivace a dočasné ozelenění jako rezerva pro využití v budoucnosti.

Obr. 7: Továrna na sukno – Chrastava. Rozkošná fabrika se snad nejštíhlejším komínem v ČR prošla v minulosti konverzí. Bývalé výrobní budovy slouží majitelům k podnikání a bydlení, z kotelny se stala restaurace se stylovým názvem "U komína".

Zdroj: www.fabriky.cz

Budoucnost výroby

Předpokládá se, že svět zásadně změní další revoluce v informačních technologiích, naprosto převratné inovace a technologie. Nastane prudký vzestup vlivu a moci Číny, Ruska, Indie, Malajsie, Brazílie i některých afrických zemí. Velmi dramaticky se sníží vliv USA, Evropy a řady mezinárodních institucí. Evropa se za dvacet let stane nevýznamným kontinentem, protože těžiště kreativity a inovací se přesouvá do Asie.

Zájem zahraničních investorů o Česko klesá. Jak z České republiky, evropské „montovny“, udělat centrum vysoké přidané hodnoty, která zajistí prosperitu měst, kultivaci životního prostředí, kultury? Využít odvětví s největším potenciálem růstu: nanotechnologie, genetické

inženýrství, biotechnologie, molekulární chemii, apod. Trendem je orientace firem na vynálezy a prodej licencí. Čím dál více podniků (farmaceutické, softwarové, strojírenské, chemické, elektronika a optické systémy, služby apod.) má jen velké vývojové oddělení, patentové oddělení, marketing, obchod, rozvoj zaměstnanců a vedení. Vývojové oddělení něco vynalezne, ochrání si to patentem a obchodníci prodají licenci k výrobě. Firma tak nemusí mít výrobní haly, sklady, dopravu a „otravovat se“ s nespokojenými zaměstnanci a odbory či s ochranou životního prostředí. **Výroba se přesouvá do „rozvojových zemí“.** Příkladem je Indie, kde na počátku desetiletí došlo k boomu zahraničních investic, jež se zaměřovaly hlavně na informační technologie, outsourcing a na centra sdílených služeb.

Lokální ekonomika

Lékem na negativní důsledky globalizace a krokem k dosažení „udržitelného rozvoje“ by mohla být také **lokální ekonomika**, což je způsob výroby (hospodaření), který přednostně využívá místních materiálních, energetických a lidských zdrojů k uspokojování místních potřeb. Dá se předpokládat, že i růst cen pohonných hmot a energie povede k většímu rozvoji místní ekonomiky. Vytvářet lokální trh má smysl zejména u komodit, které potřebujeme stále a ve velkém množství (potraviny, energie, oblečení). Zkrácení vzdálenosti mezi producenty a jejich zákazníky by znamenalo nižší zátěž pro životní prostředí, regiony by byly méně závislé na vnějších vlivech, zaměstnanost by rostla. To ovšem předpokládá vlastní podnikatelskou aktivitu občanů a komunit; obnovu lokálních živnostníků, zemědělců a poskytovatelů služeb.

Současná česká legislativa nestimuluje rozvoj místní produkce a její uplatnění na trhu. Malí producenti a zpracovatelé se již léta dovolávají zmírnění požadavků např. na zařízení svých provozoven. Důsledkem toho je např. zánik (resp. nevznikání nových) malých zemědělských farem vyrábějících krajové a místní produkty, což má širší dopady na úpadek venkova.

Ekonom Milan Zelený píše, že **vyspělý svět prochází nejen vleklou krizí, ale souběžně i dlouhodobou transformací a přesunem od globalizace k re-lokalizaci**, tj. k nové normále strukturalizace ekonomiky, organizace podniků a nových podnikatelských modelů. Státní sektor (zahrnující i nezaměstnané) narazil na nedostatek finančních prostředků a nastoupil cestu k fatálnímu zadlužování... Proces růstu produktivity práce zastavit nelze, protože je podstatou konkurenceschopnosti podniků i ekonomik. Všechny tři produktivní sektory - zemědělství, průmysl a služby - tak prudce snižují své podíly na celkové pracovní síle v důsledku globální hyperkonkurence... V celkové pracovní síle se tedy otevírá prostor pro část pracovní síly, která se již musí "starat sama o sebe": sebezaměstnaní, podnikatelé, na černo zaměstnaní, závislí na rodině a soukromých nadacích, a hlavně lokálně podnikající, zaměstnaní mimo tradiční podnikové kanály... Jde tedy o hledání vlastní cesty v lokálních podmínkách na základě dostupných vstupů globálních znalostí, inovací a materiálů. Výsledkem je posilování místní autonomie ve smyslu soběstačnosti a efektivní specializace, podle místních podmínek, potřeb a zdrojů. Re-lokalizace představuje novou normu, nový způsob života, nový svět. Re-lokalizace je spontánním procesem korekce globalizace. Je založena na nové technologii, nových znalostech a vnímání světa... Tvůrčí principy "Uděláme si to sami" a "Mysli globálně, jednej lokálně" nám integrovaně vplývají do otevírajícího se prostoru dříve nepoznaných možností inovačních produktů a služeb, podnikatelských modelů, organizačních forem a nových způsobů práce, zaměstnání a života vůbec.

C.1.2.2 Těžba

Současný stav

Česká republika disponuje poměrně solidní surovinovou základnou v sektoru nerudných a stavebních surovin. Ke klíčovým nerostným surovinám těženým v České republice patří černé a hnědé uhlí, dále těž kaolín, stavební hmoty a uran. V malém rozsahu se vyskytuje ropa, zemní plyn i další suroviny.

Na území České republiky se v současnosti těží suroviny pro stavební výrobu, sklářství a chemický průmysl. V některých tzv. industrial minerals patříme dokonce mezi významné producenty (kaolín, živce, bentonity). Z palivoenergetických surovin je republika soběstačná pouze v hnědém a částečně v černém uhlí; spotřeba ropy a zemního plynu je z naprosté většiny kryta dovozem. Importují se rovněž všechny rudy, kovy, některé nerudní suroviny a také většina surovin pro výrobu průmyslových hnojiv.

Výhled

Těžba surovin v ČR bude mít nadále významné postavení, z evropského hlediska jsou důležité hlavně zásoby živce, kaolínu, bentonitu, ložiska černého, a zejména hnědého uhlí.

Ukončení těžby grafitu v jižních Čechách pak dále posílí již tak dominantní postavení Číny na evropském trhu s touto komoditou. Nadprodukce energosádrovce bude nadále limitovat uplatnění a těžbu sádrovce přírodního. Stabilitu lze očekávat v produkci stavebních surovin, které během posledních let našly rovnováhu mezi poptávkou a nabídkou.

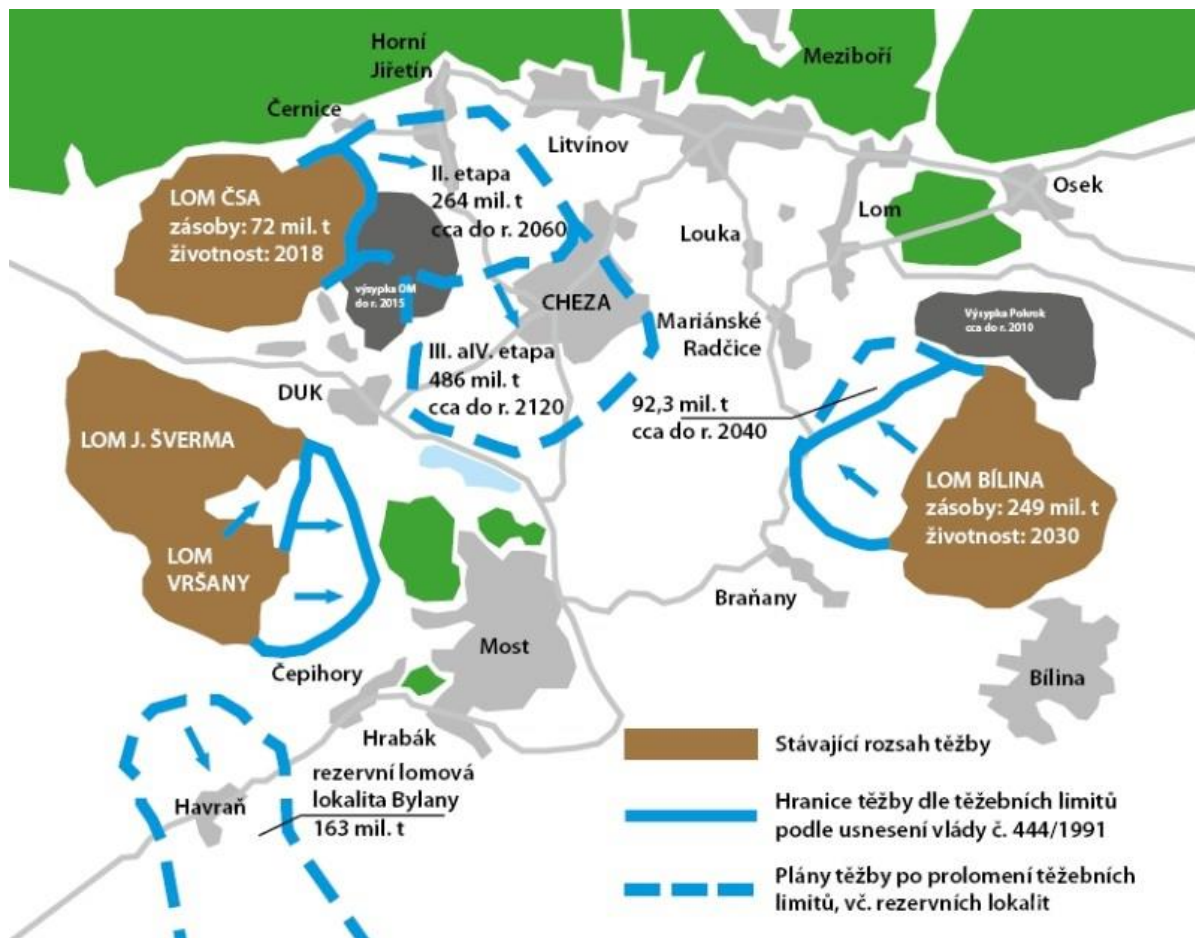
Vývoj těžby černého a hnědého uhlí může mít několik scénářů; zásadní roli bude hrát energetická koncepce státu a vyřešení otázky osudu limitů těžby hnědého uhlí v severních Čechách. Svým usnesením č. 444/1991 ke zprávě o územních ekologických limitech těžby hnědého uhlí a energetiky v Severočeské hnědouhelné pánvi vláda schválila návrh závazných linií omezení těžby a výsypek, které doposud platí (viz obr. 8), ač se stále uvažuje o potřebě „prolomení limitů těžby“. Nezanedbatelnou otázkou zůstává, zda je vůbec spalování hnědého uhlí vhodným využitím této cenné petrochemické suroviny. V situaci téměř úplné závislosti ČR na importu ropy lze očekávat vzestup nebo alespoň udržení současné výše domácí těžby.

Logická snaha o minimalizaci dopadů těžby surovin v chráněných územích přírody (významná část dobývacích prostorů však byla stanovena před vyhlášením CHKO) bude částečně limitována geologickou stavbou ČR a tedy nepravidelným rozmístěním surovinových zdrojů a nemožností zajistit surovinovou základnu pro řadu odvětví bez šetrného využívání některých strategických ložisek za hranicemi chráněných území přírody.

Obr. 8: Letecký pohled na areál POLDI a průmyslovou zónu Kladno – východ

Zdroj: <http://www.tedesco.cz/fotoalbum/>

Obr. 9: Mapa hranic platných limitů těžby a plánů rozšíření dolů

Zdroj: <http://www.greenpeace.org>

C.1.2.3 Skladování

Současný stav

Sklady jsou součástí převážné většiny průmyslových, obchodních, zemědělských a jiných komerčních organizací a mohou mít mnoho různých účelů, velikostí i provedení, od místností uvnitř kancelářských budov, přes přístřešky na dvoře závodu až po velké zastřešené skladovací areály umístěné poblíž obchodních (velkoobchodních i maloobchodních) center, u dopravních překladišť (přístavy, nákladová nádraží, cargo terminály na letištích) či ve velkých výrobních podnicích.

Skladování prošlo v posledních letech revoluční proměnou. Jejími příčinami jsou postupující globalizace světového hospodářství, nástup informačních technologií a rozvoj nového oboru – **logistiky**. Zejména velké nadnárodní společnosti využívají stále dokonalejších řídicích

systémů k optimalizaci všech skladových úkonů od příjmu, přes manipulaci, skladování zboží až po jeho evidenci na počátku a konci uložení.

Podle funkce, zřizovatele a klientely lze skladová hospodářství dělit na:

- **logistická centra**, budovaná u větších městských aglomerací (City Logistics) většinou na principu PPP (Public Private Partnership), tedy v kooperaci veřejných a soukromých financí. Města tím řeší nevyhovující situaci v roztržité distribuci vlastního zásobování, která mimo jiné znamená vtahování intenzivní dopravy do vnitřní městské dopravní sítě. Předpokládají se přínosy ekonomické i ekologické. Logistická centra nabízejí širokou škálu skladových technologií a podmínkou jejich zřízení je napojení na výkonnou dopravu železniční i silniční. Mají značné územní nároky;
- **multiklientské sklady**, zřizované a provozované spedičními společnostmi jako součást logistických řetězců pro nejširší klientelu. Rovněž tato zařízení vyžadují kvalitní napojení na veřejnou dopravní síť;
- **dedikované sklady**, zaměřené na skladování určitého druhu zboží, zřizované buď samotným výrobcem, nebo spediční firmou na základě smluv s výrobcí. Bývají umístovány buď přímo na území výrobního závodu, nebo na distribučně výhodném místě.

V závěrech výzkumného projektu Fakulty podnikohospodářské VŠE v Praze se uvádějí některá slabá místa současného stavu logistiky ČR. Jsou jimi:

- nerovnoměrné pokrytí území logistickými službami, které vyplynulo z jejich operativního rozmisťování do momentálně komerčně a dopravně výhodných poloh,
- setrvalé sledování zastaralých tendencí i v rámci rozvoje logistické infrastruktury, které mají svůj původ v prvotní industrializaci země a nevytváří tak nové prostorové příležitosti,
- zajištění obsluhy logistických center a skladů téměř výhradně silniční dopravou, která může být riziková z hlediska spolehlivosti dodávek (klimatické vlivy, blokády silnic apod.),
- stále kritická kvalita dopravní infrastruktury, na které je závislá kvalita zásobování,
- stále ještě počínající budování systému City Logistics, i když by se mělo jednat o prioritní zájem všech větších měst.

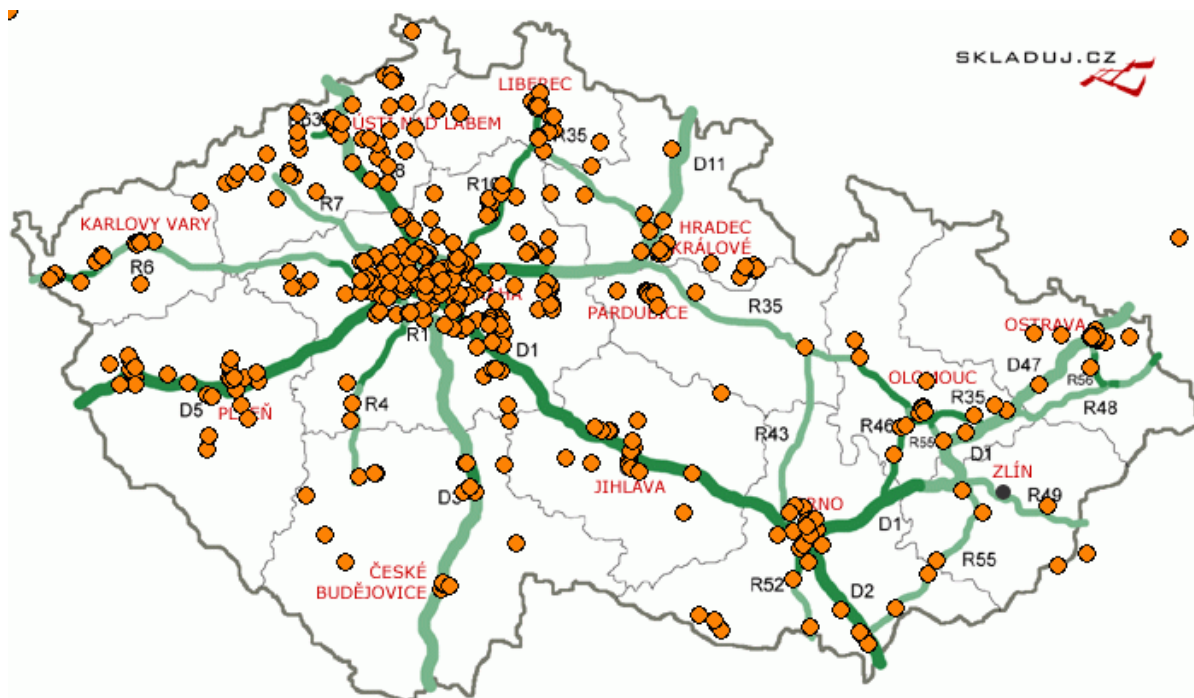
Obr. 10: Sklady Prahy – Klecany

Zdroj: www.feico.cz

Obr. 11: Areál Škoda Auto v Mladé Boleslavi. Výroba automobilů a logistika.

Zdroj: www.realit.cz

Obr. 12: Mapa skladů – Počet skladů 144 z celkového počtu 379.

Zdroj: www.Skladuj.cz

Vyšší koncentraci skladových kapacit vykazují pouze Středočeský kraj a kraj Ústecký, ostatní kraje vykazují podobnou strukturu skladů s koncentrací u velkých a větších obcí či aglomerací a u větších dopravních uzlů.

Výhled

V České republice lze vypořizovat následující základní trendy:

Zahraniční investoři přicházejí na naše území se záměrem vybudovat logistickou strukturu běžnou ve vyspělém světě. Postupně tak vznikají moderně koncipované skladové areály, umístované v příměstských územích velkých měst, většinou v blízkosti dálnic nebo kapacitních komunikací.

Domácí podnikatelé, většinou majitelé průmyslových areálů, které ztratily svou původní výrobní funkci, nabízejí volné plochy svých závodů i opuštěné výrobní haly ke skladovým účelům. Dochází tak k zavádění těžké kamionové dopravy do zastavěných území měst, neboť zastaralé továrny se často nacházejí v blízkosti center a v místech, kde došlo k promíchání nejruznějších funkcí. Kromě dopravních problémů, daných nevyhovujícím napojením na veřejnou dopravní síť, tak dochází k obtěžování obyvatel hlukem a zplodinami i k dodatečné kontaminaci pozemků ropnými produkty. Navíc se jedná o extenzivní, nejméně vhodný způsob využití ploch v centrálních polohách sídel.

Vláda se snaží o koncepční řešení v širších souvislostech. V rámci **dopravní politiky ČR pro léta 2005 až 2013**, kterou připravilo Ministerstvo dopravy, je uloženo zpracovat koncepci rozvoje veřejných logistických center v nákladní dopravě ve spolupráci s ministerstvy průmyslu a obchodu a místního rozvoje a regionálními orgány. Dosud však není koncepce

zpracována. Veřejná logistická centra by měla být nepřímo podporována státem dle Usnesení vlády č. 1571 z 21. 12. 2009 o Strategii podpory logistiky z veřejných zdrojů.

***Veřejné logistické centrum** chápeme jako místo určené pro koncentraci nabídky širokého spektra logistických služeb včetně kombinované dopravy, ve kterém je možné zajistit obsluhu minimálně dvěma druhy dopravy (silniční, železniční, vodní, letecká). Předpokladem pro jeho vznik, resp. umístění, je existence dostatečné výroby či spotřeby a možnost napojení na kapacitní dopravní infrastrukturu více druhů dopravy. Veřejným zájmem je co nejdokonalejší a nejefektivnější dopravní obsluha konkrétního území a eliminace negativních vlivů rostoucí silniční dopravy na životní prostředí a veřejné zdraví.*

Má-li jít o službu průmyslu, je nutné vytipovat lokality pro veřejná logistická centra podle rozmístění průmyslově-obchodních aktivit. Teprve v rámci takto vytipovaných regionů se musí hledat vhodné konkrétní místo podle podmínek daných dopravními sítěmi (nutno zapojit co nejvíce druhů dopravy podle podmínek daných dopravními sítěmi a ekonomikou provozu a zohlednit tranzitní směry).

C.1.3 Principy řešení v územním plánování

C.1.3.1 Zásady tvorby

Koexistence výroby a města není bezproblémová. Zejména sídla, která historicky vznikla jako významná průmyslová centra, dosud hledají rovnováhu mezi svými ekonomickými aktivitami a jejich negativními dopady na obytné prostředí a strukturu města. Nejčastější závady se vyskytují v oblasti hygieny a dopravy. Přes veškerý technologický pokrok se zatím u některých druhů výrob nepodařilo odstranit vznik škodlivin či bezpečnostní rizika tak, aby neohrožovaly zdravý život města, zejména jeho obytných částí.

Určujícím vztahem v územním plánování, tak jak se vyvinul v průběhu vývoje lidských sídel, je **vztah bydliště a pracoviště**. Od prehistorických dob a počátků primitivní výroby, kdy bydliště a pracoviště tvořila jeden celek, osciloval tento vztah mezi snahou o naprostou separaci až po tendence nalézt možnost bezkonfliktní koexistence v jednom místě.

V předindustriálním, zejména středověkém sídle, byla pracoviště, převážně řemeslnická, úzce propojena s jeho organismem. V průběhu zprůmyslovování se výroba stále více separovala a proměňovala se v samostatné funkční celky. Prostředí zatěžující působení průmyslu si žádalo prostorové oddělení výroby od bydlení a ostatních funkčních systémů města. Aby bylo dosaženo únosné koexistence různých způsobů využití území, byly aplikovány urbanistické koncepty **funkčního zónování**, typické zejména pro modernistické teorie, reprezentované corbusierovskou *Aténskou chartou*. Z nich se posléze odvinuly i detailní nároky na plošné uspořádání včetně přípustných odstupů jednotlivých funkčních složek.

Technický vývoj ve vyspělých zemích, který se projevil zaváděním pokrokových technologií s omezením škodlivých emisí, změnil charakter vztahů produkce a jejího okolí. Kratší pracovní doba spolu s narůstajícím volným časem zaměstnanců, ale také negativa vyplývající z dlouhého času dojížděky za prací, si vynutily přehodnocení jak prostorového oddělení a příklon k sousedství, případně i vzájemného smíšení funkcí. Tendence uspořádání

soudobého evropského města z hlediska vztahu jeho jednotlivých funkčních systémů lze zjednodušeně vyjádřit heslem **smíšené funkce – krátké vzdálenosti**. Na druhé straně je však třeba konstatovat, že i nadále existují a existovat budou výrobní aktivity, jejichž užší koexistence s bydlením, případně s rekreací je limitovaná nebo zcela vyloučená.

C.1.3.2 Konverze brownfieldů a urban sprawl

Tendence chránit nezastavěné území a ekonomická nutnost obnovy kompaktního města nutí společnost **k regeneraci brownfieldů**, zastavěných částí sídel, které ztratily svou funkci nebo jsou „podvyužitá“. Brownfieldy jsou sice jistým bohatstvím ve smyslu dříve investovaných prostředků, nikoliv však ve smyslu své stávající tržní ceny. Pouhá likvidace brownfieldů, resp. jejich transformace v greenfieldy (zelené louky), může dokonce posílit trendy spojené s poklesem ekonomických aktivit v území, což může vytvořit začarovaný kruh permanentně se prohlubujících negativních efektů. Optimální řešení problému brownfieldů souvisí s oživením ekonomických aktivit areálů a budov, neboť tyto na sebe vážou obyvatelstvo a s ním spojený řetězec dalších činností. Stavba nových objektů na volných plochách je sice zpravidla levnější než varianta přeměny brownfieldů na produkční jednotky, přesto se však může přímá revitalizace brownfieldu z hlediska udržitelnosti územního rozvoje „vyplatit“.

Územní rozvoj České republiky je usměrňován na základě stavebního zákona a souvisejících předpisů. Pro zajištění udržitelného rozvoje území jsou v celostátním strategickém dokumentu **Politika územního rozvoje ČR 2008** stanoveny republikové priority územního plánování. Jednou z nich je: „*Vytvářet předpoklady pro polyfunkční využívání opuštěných areálů a ploch (tzv. brownfields průmyslového, zemědělského, vojenského a jiného původu). Hospodárně využívat zastavěné území (podpora přestaveb, revitalizací a sanací území) a zajistit ochranu nezastavěného území (zejména zemědělské a lesní půdy) a zachování veřejné zeleně, včetně minimalizace její fragmentace. Cílem je účelné využívání a uspořádání území úsporné v nárocích na veřejné rozpočty, na dopravu a energie, které koordinací veřejných a soukromých zájmů na rozvoji území omezuje negativní důsledky suburbanizace pro udržitelný rozvoj území.*“

Brownfieldy jakožto „*plochy k obnově nebo opětovnému využití znehodnoceného území*“ jsou vymezeny na celém území našeho státu **v územně analytických podkladech** obcí s rozšířenou působností v měřítku katastrální mapy.

Územní plán stanoví základní koncepci rozvoje území na úrovni obce, koncepci uspořádání krajiny a koncepci veřejné infrastruktury. Územní plán mimo jiné vymezuje zastavěné území, zastavitelné plochy a také plochy k obnově nebo opětovnému využití znehodnoceného území a stanoví podmínky jejich využití. Zastavitelné plochy se mají vymezovat s ohledem na potenciál rozvoje území a míru využití zastavěného území.

V územních plánech příměstských obcí jsou velkoryse navrženy plochy pro rozvoj měst. Přestože v mnoha obcích existují brownfieldy, v nových územních plánech se vymezují rozsáhlé zastavitelné plochy na okrajích sídel. Obce ve snaze získat nové investice velmi často nadhodnocují své růstové potřeby a s nimi spjatý plošný rozvoj. Takový postup zhoršuje potenciál již existujících brownfieldů a navíc také napomáhá k vytváření brownfieldů nových.

Rozrůstání zastavěného území (urban sprawl neboli sídlení kaše) zasahuje téměř všechna velká města v České republice:

- Obchodní, logistické, průmyslové a jiné podniky zřizují svá zařízení mimo zastavěná území sídel na zelené louce, podél dálničních a hlavních silničních tahů.
- V okolí větších i menších měst vyrůstají kolonie vilek bez návaznosti na občanskou vybavenost.
- Rostou požadavky na dopravní obslužnost a infrastrukturu v nových lokalitách.
- Zvyšuje se závislost na dopravě, zejména automobilové.

V zastavěných územích a v centrech měst se nebude dostávat veřejných prostředků a soukromého kapitálu na obnovu existující výstavby, či existující podvyužité infrastruktury. Města se pak v mnohých případech budou potýkat s vyklíčováním ve prospěch obcí v okolí a se ztrátou investic a aktivit v zastavěných územích. Čím je plocha města větší, tím více také rostou stavební a provozní náklady dopravních cest, veřejných prostranství, zeleně a veškeré technické infrastruktury.

Je otázkou, do jaké míry je rozpinání velkých měst ještě zvyšováním prostorového komfortu společnosti a do jaké míry je plýtváním. Od roku 1930 klesl počet obyvatelstva žijícího na území České republiky o čtvrt milionu, přesto se téměř dvojnásobně zvýšila urbanizovaná plocha na území naší republiky a urbanizace dále akceleruje. Dle Agrární komory ČR u nás ročně ubývá okolo 4 500 hektarů zemědělské půdy!

Půda je omezeným a vzácným zdrojem a je nutno chránit její produkční a přírodní funkci. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR projednává novelu zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, od které se očekává výrazné zvýšení stávajících poplatků za vyjmutí půdy z půdního fondu (trojnásobné až desetinásobné dle bonity půdy). Sprawlový tlak výrobních a komerčních investic bude pokračovat, pokud nebudou rovněž k dispozici dostatečné instrumenty, které by více motivovaly k využití již urbanizovaného území, zejména brownfieldů.

C.1.3.3 Nerostné bohatství

Ochranu a těžbu nerostných surovin ošetřuje **Surovinová politika v oblasti nerostných surovin** z roku 1999 a příslušná legislativa. Surovinová politika státu zohledňuje součinnost s územním plánováním. Územně plánovací dokumentace kraje vytváří podmínky pro využívání nerostných zdrojů regionu v dlouhodobém horizontu. *Podstatou uplatnění surovinové politiky v území je stanovení prostorových limitů i časových termínů pro dobývání nerostných surovin v zásadách územního rozvoje při respektování únosnosti území. Ty pro budoucí časově vymezené období závazně určí, která z ložisek nerostných surovin v řešeném území budou otevřena, v jakém rozsahu a pořadí bude probíhat těžba, ukončování dobývání, sanační a rekultivační práce na území původní těžby. Tím se výrazně sníží celková okamžitá zátěž území a tlak na zahájení otvírky mnoha různých ložisek současně v některých územích s koncentrovaným výskytem ložisek nerostných surovin. Zároveň budou nastoleny právní jistoty pro rozvoj obcí i pro ostatní aktivity využívající území. Území zpustošená těžbou je nutno rekultivovat (obnovit krajinu) a následně revitalizovat (navrátit život do krajiny).*

C.1.3.4 Zabezpečení ochrany nerostného bohatství při územně plánovací činnosti

Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo průmyslu a obchodu a **Český báňský úřad** uplatňují stanoviska k politice územního rozvoje a k zásadám územního rozvoje z hlediska ochrany a využití nerostného bohatství. Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo průmyslu a obchodu a **obvodní báňské úřady** uplatňují stanoviska k územním plánům a k regulačním plánům z hlediska ochrany a využití nerostného bohatství. Český báňský úřad a obvodní báňské úřady jsou orgány státní báňské správy.

Pro výkon státní geologické služby zřídilo ministerstvo životního prostředí **Českou geologickou službu**. Výkonem státní geologické služby se shromažďují a poskytují údaje o geologickém složení území, ochraně a využití přírodních nerostných zdrojů a zdrojů podzemních vod a o geologických rizicích.

C.1.3.5 Logistika a skladování

Státní ***koncepce rozvoje veřejných logistických center*** v nákladní dopravě prozatím nebyla zpracována. V současnosti probíhá diskuse o rozmístění veřejných logistických center na strategické úrovni, ale i hledání vhodných lokalit pro jejich umístění. Například již při utváření dopravní politiky se diskutovala otázka, zda umístit tato veřejná logistická centra poblíž velkých aglomerací, nebo spíše u významných dopravních křižovatek (například Brno versus Břeclav). V této souvislosti je třeba zkoumat vhodné portfolio lokalit v rámci ČR prostřednictvím územních studií a zohledňovat předpokládané zátěžové dopravní proudy, ale také problematiku zbytné dopravy, požadavky na životní prostředí, limity využití území, hygienické požadavky a v neposlední řadě možnosti příhodného napojení více druhů dopravy v dané lokalitě.

Regiony vytvářejí vlastní koncepce terminálů kombinované dopravy a logistických center. Jde o menší logistická centra s veřejnou podporou na úrovni krajů či měst = **citylogistika**, zjednodušeně řečeno optimalizace dopravního zásobování měst a aglomerací. Jejich umístování je úkolem pro zásady územního rozvoje a územní plány.

Obr. 13: *Chátrající kasárna v Brně Slatině se promění v sídliště pro tisíc lidí – vizualizace*

Zdroj: www.brnensky.denik.cz, 2011

C.1.3.6 Obnovitelné zdroje energie (OZE)

Obnovitelné zdroje jsou vedle úspor energie jedinými v současné době dostupnými nevyčerpatelnými energetickými zdroji. Přispívají k energetické nezávislosti státu a regionu a umožňují decentralizaci energetických zdrojů.

Obnovitelnými zdroji jsou obnovitelné nefosilní přírodní zdroje energie, jimiž jsou energie větru, energie slunečního záření, geotermální energie, energie vody, energie půdy, energie vzduchu, energie biomasy, energie skládkového plynu, energie kalového plynu a energie bioplynu (§ 31 zákona č. 458/2000 Sb.; § 2 zákona č. 180/2005 Sb.). Výkon státní správy v energetických odvětvích náleží Ministerstvu průmyslu a obchodu, Energetickému regulačnímu úřadu a Státní energetické inspekci (§ 15 zákona č. 458/2000 Sb.). V podmínkách ČR nelze realizovat stavby a zařízení využívající OZE o velkých výkonech, neboť jsou rizikové v pravidelnosti dodávky energie (zejména větrné elektrárny) a vyžadují výstavbu záložních zdrojů. Prioritami Ministerstva průmyslu a obchodu, pramenícími z dosavadních zkušeností, jsou malé vodní elektrárny, biomasa a bioplyn. Sluneční, a zejména větrné elektrárny, nejsou preferovány, neboť způsobují komplikace v provozu elektrizační soustavy, zvláště přetížení části sítí, tím ohrožují bezpečnost dodávek elektřiny, zvyšují

náklady na regulační a systémové služby. Zohlednit je nutno nejen náklady na výrobu staveb a zařízení využívajících OZE, ale také na jejich likvidaci po skončení doby životnosti.

Výroba elektřiny malými vodními elektrárnami má na našem území letitou tradici, a proto je většina potenciálu řek obsazena. Ostatní lokality jsou nevyužity z důvodu malých spádových podmínek nebo nízké vodnatosti toku. Možnosti využití energie větru jsou rovněž omezené. Vhodné lokality pro využití větrné energie jsou většinou ve vyšších nadmořských výškách, kde vítr dosahuje vyšších rychlostí (nad 5 m/s). Stálé a poměrně silné západní větry v přímořských oblastech mají lepší předpoklady k energetickému využití, než vítr vanoucí na našem území. Sluneční energii v našich podmínkách je možné využívat zejména k výrobě tepla, ohřevu vody, k dotápění či vytápění objektů (domy, rekreační zařízení, skleníky, sušárny, atd.). Dalším využitím sluneční energie je její přeměna na elektrickou energii fotovoltaickými články.

Pro realizaci stavby nebo zařízení pro výrobu energie z OZE je vyžadováno územní rozhodnutí a následně stavební povolení v souladu s platným územním plánem. Paragraf 2 odst. 2 písm. a) bod 20 zákona č. 458/2000 Sb. definuje *výrobní elektřiny* jako „energetické zařízení pro přeměnu různých forem energie na elektřinu, zahrnující všechna nezbytná zařízení“.

V případech energetických zařízení o celkovém instalovaném výkonu menším než 100 MW je možné v souladu s územně plánovací dokumentací jejich umístění v zastavěném území nebo zastavitelné ploše za předpokladu, že stanovené podmínky pro využití dotčených ploch toto umístění připouští (viz. hlavní a/nebo přípustné využití – vyhláška č. 500/2006 Sb., příloha č. 7).

Plochy pro výrobu energie musí být součástí zastavitelných ploch vymezených v územním plánu s navrženým funkčním využitím pro výrobu. Územní plán umožní prověřit záměr z hledisek ochrany veřejných zájmů a koordinace využití území. V obcích, které nemají platný územní plán nelze výrobu elektřiny realizovat. Umístění výroby elektřiny vyžaduje vždy též vydání územního rozhodnutí. Metodické pokyny k zařízením pro výrobu energie z obnovitelných zdrojů jsou publikovány na internetových stránkách MMR/ územní plánování a stavební řád v sekci stanoviska a metodiky. Např.:

<http://www.mmr.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=6fb71cea-748e-4d46-a9cf-7166110a5231>

Další vhodnou pomůckou je metodika s názvem Výklad pojmů elektroenergetiky – vztah mezi energetickým a stavebním zákonem:

<http://www.mmr.cz/getmedia/f9d6aad9-b4d5-42e3-af2d-ce70db45b3e9/Metodicka-pomucka>

Optimálním prostředím pro **sluneční elektrárny** je zemědělsky nevyužitý, holý svah jižní či jihozápadní expozice s co nejmenším zastíněním (porosty dřevin, pozemní stavby, elektrické vedení). Nejsou dostatečně prověřeny negativní účinky zdaleka viditelných svahů pokrytých solárními panely. Problémem může být rozsáhlé oslnění, soustředění paprsků, efekt zrcadlení na okolní porosty a s tím spojený nežádoucí nárůst fotosyntetických procesů apod. U dálkových pohledů mohou být velké plochy solárních panelů cizí a velmi nevhodnou plošnou dominantou v krajině, zejména v horských a vrchovinných oblastech s drobnou krajinou mozaikou. Je třeba velmi pečlivě volit vhodné lokality bez negativních dopadů na okolní krajinu, např. uzavřené – z dálkových pohledů neviditelné plochy, nebo plochy, které lze pohledově izolovat zelení. Sluneční elektrárny mohou efektivně využít ladem ležící plochy vhodné expozice (sklárky, lomy, průmyslová a zemědělská brownfields a střechy).

Rovněž **větrné elektrárny** se v krajině stávají výraznou dominantou. Tato skutečnost hraje významnou roli při jejich zakomponování. I když samy o sobě žádnou estetickou závadu nepředstavují, v konfrontaci s jakoukoliv jinou dominantou dochází ke konfliktu. Problémem by také mohlo být jejich množství. Větrné elektrárny znamenají v české krajině až na malé výjimky velmi závažný zásah do krajinného rázu území, který vnímá většina odborníků i laické veřejnosti jako negativní, rostoucí s počtem turbín v dané lokalitě a výškou stožárů. Měřítko české a moravské krajiny tvořené zpravidla pestrá mozaikou lesů, polí, luk a sídel je rozměry staveb charakteru větrné elektrárny výrazně narušeno a při dálkových pohledech na sebe poutají pozornost. Tím rozdíly a význam okolního terénu a jiných vertikál (kostelní věže, vysílače apod.) značně zaniká. V západní Evropě vznikají větrné parky zejména v rovinných bezlesých oblastech či na větrně a teplotně stálých pobřežích šelfových moří. Necitlivé umístění větrných elektráren může snížit zavedenou turistickou atraktivitu oblasti.

Obr. 14: Větrný park Brežany, Znojensko. Pět věžových elektráren, průměr rotoru 52 m, výška stožáru 74 m, vzájemná vzdálenost věží 270 m, nadmořská výška 230 m.

Zdroj: Ústav územního rozvoje, 2007

Vzhledem k hustotě našeho osídlení lze jen těžko připustit, že by například každá druhá obec měla svoji větrnou elektrárnu. Naopak v monotónních územích, zejména intenzivně zorněných málo lesnatých rovinách či plochých pahorkatinách bez výraznějších stavebních

vertikál může jít o zajímavé zpestření krajinného rázu. V případě vnitrozemských oblastí, tedy v podmínkách ČR, jsou příhodné lokality převážně ve vyšších nadmořských výškách, obvykle nad 500 m n. m. V nižších nadmořských výškách je roční průměrná rychlost větru nízká (kolem 2 až 4 m/s). Rychlost větru je naprosto zásadní parametr. Před rozhodnutím o stavbě elektrárny je třeba znát vstupní údaje jako měřené průměrné rychlosti větru včetně četnosti směru, množství a parametry překážek, (porosty, stromy, budovy), nadmořskou výšku (hustota vzduchu), geologické podmínky pro základy elektrárny, únosnost podloží, kvalitu podkladu a seismickou situaci, dostupnost lokality pro těžké mechanismy, možnosti pro vybudování potřebné zpevněné komunikace, vzdálenost od přípojky VN nebo VVN s postačující kapacitou, vzdálenost od obydlí, která by měla být dostatečná kvůli minimalizaci možného rušení obyvatel hlukem a světly. Důležité je posouzení míry zásahu do okolní přírody a nezanedbatelný je i postoj místních úřadů a občanů okolních obcí.

Větrné elektrárny s celkovým instalovaným výkonem vyšším než 500 kWe nebo s výškou stojanu přesahujícího 35 m náleží do kategorie záměrů, které vyžadují zjišťovací řízení (příloha 1 k zákonu č. 100/2001 Sb.). Záměr na výstavbu větrné elektrárny je dále předmětem posuzování vlivu na krajinný ráz podle zákona č. 114/1992 Sb.

Výstavba velkých vodních elektráren přináší výrazný zásah do životního prostředí (přehradní hráze, zatopené oblasti). Potenciál pro jejich stavbu je u nás v zásadě vyčerpán. Naproti tomu **malé vodní elektrárny** (v ČR se za malou vodní elektrárnu považují zařízení s výkonem pod 10 MW, v EU ve většině případů pod 5 MW) lze stále stavět, zejména v místech bývalých mlýnů, hamrů a pil. Zbytky bývalého vodního díla (odtokový kanál, jez apod.) mohou výrazně snížit náklady na výstavbu. Díky technologii tzv. mikroturbín lze využít i toky s velmi malým energetickým potenciálem nebo i vodovodní zařízení. Další cestou je instalace moderních a účinnějších turbín a soustrojí ve stávajících malých vodních elektrárnách. Rozhodujícími ukazateli k ohodnocení konkrétní lokality pro využití hydro-energetického potenciálu jsou dva základní parametry, těmi jsou využitelný spád a průtočné množství vody v daném profilu. Vodní elektrárny s celkovým instalovaným výkonem výroby od 10 MWe do 50 MWe náleží do kategorie záměrů, které vyžadují zjišťovací řízení (příloha 1 k zákonu č. 100/2001 Sb.).

Pro energetické účely se využívá **biomasa**, což je hmota organického původu. Je to rozložitelná část výrobků, odpadů a zbytků z provozování zemědělství a hospodaření v lesích a souvisejících průmyslových odvětví, zemědělské produkty pěstované pro energetické účely a rovněž biologicky rozložitelná část vytríděného průmyslového a komunálního odpadu.

Využívá se buď cíleně pěstovaných rostlin (jedno a víceleté energetické byliny, rychle rostoucí dřeviny) nebo odpadů ze zemědělské, potravinářské nebo lesní produkce. Biomasa je tradičně spalována přímo, nebo jsou spalovány kapalně či plynné produkty jejího zpracování. Rychle rostoucí dřeviny jsou vhodné k pěstování např. na rekultivovaných plochách, v záplavových územích apod. V málo lesnatých, intenzivně obdělávaných zemědělských oblastech se tak zvýší žádoucí podíl víceletých kultur. Zlepší se biodiverzita i účinek proti vodní a větrné erozi v případě vhodně situovaného pěstování do formy ochranných pásů. Rychle rostoucí dřeviny jsou převážně introdukované druhy topolů a vrb a mohou se snadno stát invazivními dřevinami způsobujícími škody. Pro zamezení je stanoven seznam invazivních a expanzivních druhů vyšších rostlin, které narušují funkci ekosystémů a mohou způsobovat hospodářské škody (příloha č. 2 k vyhlášce č. 482/2005 Sb.). Kapalným produktem biomasy jsou biopaliva s užitím pro pohon motorů, plynným produktem biomasy je bioplyn, který

vzniká při rozkladu organických látek (hnůj, živočišný odpad, zelené rostliny, kal z čističek) v uzavřených nádržích bez přístupu kyslíku. Nejčastěji se biomasa zpracovává v bioplynových stanicích. Pro stavbu bioplynových stanic je možné využít ploch "brownfields", např. v nevyužívaných areálech bývalých zemědělských družstev. Důležité je důkladné posouzení celé technologie v dané lokalitě, posouzení vstupů a výstupů, především s ohledem na hodnoty znečištění ovzduší, a dodržení odstupových vzdáleností od obytné zástavby. U bioplynových stanic mohou, zejména při nedostatečné technologické kázni, vznikat úniky amoniaku a zápašných plynů, proto jsou bioplynové stanice vedeny jako zdroje znečištění ovzduší.

Při umisťování staveb a zařízení využívajících OZE je nutno respektovat kromě příslušných ustanovení stavebního zákona také ochranná pásma daná § 46 zákona č. 458/2000 Sb., (energetický zákon).

Současné trendy energetické politiky Evropské unie

Evropa má nedostatek fosilních zdrojů, přitom potřebuje zvýšit svoji energetickou bezpečnost. Do roku 2020 stanovila Evropská unie v souvislosti s ochranou životního prostředí čerpat 20 % energetické spotřeby z obnovitelných zdrojů, snížit spotřebu energie o 20 %, což má zároveň přispět ke snížení emisí skleníkových plynů o 20 %. Požadavek na maximální využívání obnovitelných zdrojů je i jedním z klíčových bodů energetické politiky Evropské unie. S ohledem na současné zkušenosti s obnovitelnými zdroji energie Evropská unie prosazuje vyrovnaný "energetický mix" jednotlivých druhů zdrojů energie.

Projekt TREC a DESERTEC předpokládá vybudování v Evropě solární elektrárny, větrné a vodní elektrárny, využití geotermální a přílivové energie a budování velkých solárních a větrných elektráren v zemích Severní Afriky a Středního východu. Cílem je vytvořit rozsáhlou síť obnovitelných zdrojů energie napříč kontinenty a zajistit dostatečný přísun energie bez zvyšování produkce CO₂.

Podle nové studie Greenpeace, Mezinárodní energetické agentury a Evropské asociace pro solární termální elektřinu by v roce 2050 mohly pouště zásobovat lidstvo až 25% elektřiny. Předpokládá se především využití koncentračních solárních elektráren, které na rozdíl od fotovoltaiky nepřeměňují sluneční energii přímo na elektřinu, nýbrž zahřívají tekuté médium, které následně pohání turbínu generující elektřinu.

C.1.3.7 Předpisy, limity, koncepce

Právní předpisy – plochy, pozemky, stavby výroby, těžby a skladování

Výstavba a využití území v ČR se řídí *zákonem č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)*, ve znění *pozdějších předpisů* a jeho prováděcími právními předpisy.

Základním nástrojem koordinujícím využití území je **územně plánovací dokumentace (zásady územního rozvoje, územní plán, regulační plán)**, která se vydává opatřením obecné povahy. V **územně plánovací dokumentaci** navržený rozvoj území je závazný pro umístování staveb.

Obsah územně plánovací dokumentace stanoví *vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti*.

• **Plochy**

Požadavky na vymezení **ploch s rozdílným způsobem využití** v územně plánovací dokumentaci jsou obsaženy ve *vyhlášce č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území*, ve znění *pozdějších předpisů*.

Funkční složky výroba, těžba a skladování mohou být součástí těchto druhů ploch s rozdílným způsobem využití:

ploch výroby a skladování – § 11 vyhlášky č. 501/2006 Sb.

(1) Plochy výroby a skladování se obvykle samostatně vymezují v případech, kdy využití pozemků například staveb pro výrobu a skladování a zemědělských staveb z důvodu negativních vlivů za hranicí těchto pozemků vylučuje začlenění pozemků s těmito vlivy do ploch jiného způsobu využití.

(2) Plochy výroby a skladování zahrnují zpravidla pozemky staveb a zařízení pro výrobu a skladování, například pro těžbu, hutnictví, těžké strojírenství, chemii, skladové areály, pozemky zemědělských staveb a pozemky související veřejné infrastruktury. Plochy výroby a skladování se vymezují v přímé návaznosti na plochy dopravní infrastruktury a musí být z nich přístupné.

ploch smíšených výrobních – § 12 vyhlášky č. 501/2006 Sb.

(1) Plochy smíšené výrobní se obvykle samostatně vymezují v případech, kdy s ohledem na charakter území není účelné jeho členění například na plochy výroby a skladování, plochy dopravní a technické infrastruktury, plochy těžby nerostů a plochy specifické.

(2) Plochy smíšené výrobní zahrnují pozemky staveb pro bydlení pouze ve výjimečných a zvláště odůvodněných případech.

ploch těžby nerostů – § 18 vyhlášky č. 501/2006 Sb.

(1) Plochy těžby nerostů se obvykle samostatně vymezují za účelem zajištění podmínek pro hospodárné využívání nerostů a pro ochranu životního prostředí při těžební činnosti a úpravě nerostů.

(2) Plochy těžby nerostů zahrnují zpravidla pozemky povrchových dolů, lomů a pískoven,

pozemky pro ukládání dočasně nevyužívaných nerostů a odpadů, kterými jsou výsypky, odvaly a kaliště, dále pozemky rekultivací a pozemky staveb a technologických zařízení pro těžbu. Do plochy těžby nerostů lze zahrnout i pozemky související dopravní a technické infrastruktury.

plochy dopravní infrastruktury – § 9 vyhlášky č. 501/2006 Sb.

(1) Plochy dopravní infrastruktury se obvykle samostatně vymezují v případech, kdy využití pozemků dopravních staveb a zařízení, zejména z důvodu intenzity dopravy a jejich negativních vlivů, vylučuje začlenění takových pozemků do ploch jiného způsobu využití, a dále tehdy, kdy je vymezení ploch dopravy nezbytné k zajištění dopravní přístupnosti, například ploch výroby, ploch občanského vybavení pro maloobchodní prodej, ploch těžby nerostů.

(2) Plochy dopravní infrastruktury zahrnují zpravidla pozemky staveb a zařízení pozemních komunikací, drah, vodních cest, letišť a jiných druhů dopravy. Plochy dopravní infrastruktury se zpravidla člení na:

- a) plochy silniční dopravy,
- b) plochy drážní dopravy,
- c) plochy letecké dopravy,
- d) plochy vodní dopravy,
- e) logistická centra jako plochy kombinované dopravy.

(3) Plochy silniční dopravy zahrnují zpravidla silniční pozemky dálnic, silnic I., II. a III. třídy a místních komunikací I. a II. třídy, výjimečně též místních komunikací III. třídy, které nejsou zahrnuty do jiných ploch, včetně pozemků, na kterých jsou umístěny součásti komunikace, například náspy, zářezy, opěrné zdi, mosty a doprovoďné a izolační zeleně, a dále pozemky staveb dopravních zařízení a dopravního vybavení, například autobusová nádraží, terminály, odstavná stání pro autobusy a nákladní automobily, hromadné a řadové garáže a odstavné a parkovací plochy, areály údržby pozemních komunikací, čerpací stanice pohonných hmot.

(4) Plochy drážní dopravy zahrnují zpravidla obvod dráhy, včetně náspů, zářezů, opěrných zdí, mostů, kolejí a doprovoďné zeleně, dále pozemky zařízení pro drážní dopravu, například stanice, zastávky, nástupiště a přístupové cesty, provozní budovy a pozemky dep, opraven, vozoven, překladišť a správních budov.

(5) Plochy letecké dopravy zahrnují zpravidla pozemky letišť, pozemky obslužných komunikací, garáží, parkovišť a odstavných stání.

(6) Plochy vodní dopravy zahrnují zpravidla pozemky vodních ploch, určené pro vodní cesty, například kanály a splavněné úseky řek, pozemky nábřeží pro vodní dopravu, pozemky přístavů, zdymadel, překladišť a související pozemky dopravní a technické infrastruktury.

(7) Logistická centra jako plochy kombinované dopravy zahrnují zpravidla pozemky zařízení a staveb terminálů kombinované dopravy a pozemky pro související výrobu a skladování.

plochy specifických – § 19 vyhlášky č. 501/2006 Sb.

Plochy specifické se obvykle samostatně vymezují za účelem zajištění zvláštních podmínek, které vyžadují zejména pozemky staveb a zařízení pro obranu a bezpečnost státu, civilní ochranu, vězeňství, sklady nebezpečných látek; do těchto ploch lze zahrnout pozemky související technické a dopravní infrastruktury.

Činnosti, které obecně nesnižují kvalitu prostředí, se mohou také vyskytovat v plochách:

- bydlení (§ 4 vyhlášky č. 501/2006 Sb.),
- rekreace (§ 5 vyhlášky č. 501/2006 Sb.),
- smíšených obytných (§ 8 vyhlášky č. 501/2006 Sb.).

• **Pozemky**

Pozemky se vymezují dle části třetí vyhlášky č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území, ve znění pozdějších předpisů.

Pro vymezování pozemků a stanovování podmínek jejich využívání a umístování staveb na nich platí obecný požadavek nezhoršovat kvalitu prostředí a hodnotu území (§ 20 odst. 1 vyhlášky č. 501/2006 Sb.).

Pozemek se vždy vymezuje tak, aby svými vlastnostmi, zejména velikostí, polohou, plošným a prostorovým uspořádáním umožňoval využití pro navrhovaný účel a byl dopravně napojen na veřejně přístupnou pozemní komunikaci (§ 20 odst. 3 vyhlášky č. 501/2006 Sb.).

Stavební pozemek (pozemek, jeho část nebo soubor pozemků, vymezený a určený k umístění stavby územním rozhodnutím nebo regulačním plánem) se vždy vymezuje tak, aby svými vlastnostmi, zejména velikostí, polohou, plošným a prostorovým uspořádáním a základovými poměry umožňoval umístění, realizaci a užívání stavby pro navrhovaný účel a aby byl dopravně napojen na kapacitně vyhovující veřejně přístupnou pozemní komunikaci (§ 20 odst. 4 vyhlášky č. 501/2006 Sb.).

Stavební pozemek se vždy vymezuje tak, aby na něm bylo vyřešeno:

- a) umístění odstavných a parkovacích stání pro účel využití pozemku a užívání staveb na něm umístěných v rozsahu požadavků příslušné české technické normy pro navrhování místních komunikací, což zaručuje splnění požadavků této vyhlášky,
 - b) nakládání s odpady a odpadními vodami podle zvláštních předpisů, které na pozemku vznikají jeho užíváním nebo užíváním staveb na něm umístěných,
 - c) vsakování nebo odvádění srážkových vod ze zastavěných ploch nebo zpevněných ploch, pokud se neplánuje jejich jiné využití; přitom musí být řešeno
 1. přednostně jejich vsakování, v případě jejich možného smísení se závadnými látkami umístění zařízení k jejich zachycení, není-li možné vsakování,
 2. jejich zadržování a regulované odvádění oddílnou kanalizací k odvádění srážkových vod do vod povrchových, v případě jejich možného smísení se závadnými látkami umístění zařízení k jejich zachycení, nebo
 3. není-li možné oddělené odvádění do vod povrchových, pak jejich regulované vypouštění do jednotné kanalizace.
- (§ 20 odst. 5 vyhlášky č. 501/2006 Sb.)

• **Stavby**

Výchozím podkladem pro **navrhování staveb** je vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby: *Stavbou pro výrobu a skladování se rozumí stavba určená pro průmyslovou, řemeslnou nebo jinou výrobu, popřípadě služby mající charakter výroby, a dále pro skladování výrobků, hmot a materiálů, kromě staveb pro skladování uvedených pod písmenem f).* (§ 3 odst. e).

Stavby podle druhu a potřeby se umísťují tak, aby bylo umožněno jejich napojení na sítě technické infrastruktury a pozemní komunikace a aby jejich umístění na pozemku umožňovalo mimo ochranná pásma rozvodu energetických vedení přístup požární techniky a provedení jejího zásahu. Připojení staveb na pozemní komunikace musí svými parametry, provedením a způsobem připojení vyhovovat požadavkům bezpečného užívání staveb a bezpečného a plynulého provozu na přilehlých pozemních komunikacích. Podle druhu a charakteru stavby musí připojení splňovat též požadavky na dopravní obslužnost, parkování a přístup požární techniky (§ 23 odst. 1 vyhlášky č. 501/2006 Sb.).

U staveb pro výrobu a skladování se musí zajistit také prostor pro příjezd vozidel pro zásobování a prostor pro stání vozidel při nakládání a vykládání (§ 24 odst. 2 vyhlášky č. 501/2006 Sb.).

Právní předpisy – ochrana a těžba nerostných surovin

Problematika ve vztahu k územnímu plánování je upravena zejména těmito právními předpisy:

- zákonem č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství, (horní zákon),
- zákonem ČNR č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě,
- zákonem ČNR č. 62/1988 Sb., o geologických pracích a o Českém geologickém úřadu.

Právní předpisy – obnovitelné zdroje energie

Problematicou energetiky se zabývají zejména zákony:

- zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 180/2005 Sb., o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie a o změně některých zákonů (zákon o podpoře využívání obnovitelných zdrojů) ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých dalších zákonů (zákon o ochraně ovzduší), ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

Uvedené zákony doplňují mimo jiné vyhlášky:

- vyhláška č. 475/2005 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o podpoře využívání obnovitelných zdrojů, ve znění ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 482/2005 Sb., o stanovení druhů, způsobů využití a parametrů biomasy při podpoře výroby elektřiny z biomasy, ve znění pozdějších předpisů,
- nařízení vlády č. 308/2004 Sb., o stanovení některých podmínek pro poskytování dotací na zalesňování zemědělské půdy a na založení porostů rychle rostoucích dřevin na zemědělské půdě určených pro energetické využití, ve znění pozdějších předpisů,
- nařízení vlády č. 615/2006 Sb., o stanovení emisních limitů a dalších podmínek provozování ostatních stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší,

Ústav územního rozvoje, Jakubské nám. 3, 602 00 Brno
Tel.: +420 542 423 111, www.uur.cz, e-mail: sekretariat@uur.cz

Principy a pravidla územního plánování
Kapitola C – Funkční složky
C.1 Výroba, těžba a skladování

- vyhláška č. 195/2007 Sb., kterou se stanoví rozsah stanovisek k politice územního rozvoje a územně plánovací dokumentaci, závazných stanovisek při ochraně zájmů chráněných zákonem č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií, ve znění pozdějších předpisů, a podmínky pro určení energetických zařízení.

Limity využití území

*Limity využití území se rozumí **omezení změn v území** z důvodu ochrany veřejných zájmů, vyplývajících z právních předpisů nebo stanovených na základě zvláštních právních předpisů nebo vyplývajících z vlastností území (§ 26 odst. 1 zákona č. 183/2006 Sb.).*

Limity využití území jsou součástí **územně analytických podkladů** obcí s rozšířenou působností (sledované jevy jsou obsaženy v příloze č. 1 části A vyhlášky č. 500/2006 Sb.). V územně analytických podkladech se sledují tyto jevy, související s výrobou, těžbou a skladováním:

- plochy výroby
- plochy k obnově nebo opětovnému využití znehodnoceného území
- dobývací prostor
- chráněné ložiskové území
- chráněné území pro zvláštní zásahy do zemské kůry
- ložisko nerostných surovin
- poddolované území
- staré důlní dílo
- staré zátěže území a kontaminované plochy
- sesuvné území a území jiných geologických rizik
- odval, výsypka, odkaliště, halda
- ostatní ochranná pásma

Dalším zdrojem informací o limitech využití území je příručka Ústavu územního rozvoje dostupná na internetové adrese <http://www.uur.cz/default.asp?ID=2591>.

Relevantní rezortní koncepce

Databáze strategií – Ministerstvo průmyslu a obchodu **NOVÉ**
<http://database-strategie.cz/cz/mpo/strategie>

Politika územního rozvoje ČR 2008. Ministerstvo pro místní rozvoj.
Politika územního rozvoje České republiky, ve znění Aktualizace č. 1 **NOVÉ**
<http://www.uur.cz/?id=3462>

Surovinová politika v oblasti nerostných surovin. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 1999.
<http://www.mpo.cz/dokument6621.html>

*Ministerstvo průmyslu a obchodu připravuje novou surovinovou politiku. **NOVÉ***

Ústav územního rozvoje, Jakubské nám. 3, 602 00 Brno
Tel.: +420 542 423 111, www.uur.cz, e-mail: sekretariat@uur.cz

Principy a pravidla územního plánování
Kapitola C – Funkční složky
C.1 Výroba, těžba a skladování

Surovinové zdroje ČR (vydání od roku 1993 až 2015) **NOVÉ**
<http://www.geology.cz/extranet/publikace/online/surovinove-zdroje/>

Národní strategie regenerace brownfieldů. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2008.
<http://www.czechinvest.org/nsrbf>

Dopravní politika ČR pro období 2014-2020 s výhledem do roku 2050 **NOVÉ**
<http://database-strategie.cz/cz/md/strategie/dopravni-politika-cr-pro-obdobi-2014-2020-s-vyhledem-do-roku-2050?typ=struktura>

Dopravní politika České republiky pro léta 2005-2013. Ministerstvo dopravy.
http://www.mdcr.cz/NR/rdonlyres/652F57DA-5359-4AC6-AC42-95388FED4032/0/MDCR_DPCR20052013_UZweb.pdf

Aktualizace státní energetické koncepce České republiky, srpen 2012 **NOVÉ**
<http://www.mpo.cz/dokument158059.html>
<http://www.tzb-info.cz/pravni-predpisy/dokumenty-tykajici-se-obnovitelnych-zdroju-energie-a-uspor-energie>

Státní energetická koncepce. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2009.
<http://www.mpo.cz/kalendar/download/71707/priloha002.pdf>

NOVÉ

Aktualizace státní energetické koncepce České republiky

Územní plánování respektuje platné rezortní koncepce a strategie. K nim patří v oblasti výroby, těžby a skladování mimo jiné **státní energetické koncepce** a **surovinová politika**.

Pro uživatele PaP je na následujících stránkách zapracován výtah z Aktualizace státní energetické koncepce České republiky.

Aktualizace Státní energetické koncepce České republiky je z prosince 2014. Vláda ČR ji svým usnesením schválila dne 18. května 2015.

Aktualizovaná Státní energetická koncepce České republiky je dostupná na:

<http://www.mpo.cz/dokument158059.html>
<http://www.tzb-info.cz/pravni-predpisy/dokumenty-tykajici-se-obnovitelnych-zdroju-energie-a-uspor-energie>

K strategii České republiky v oblasti surovin probíhá v současné době (8/2016) **projednávání nové Surovinové politiky České republiky** (platná Surovinová politika je z roku 1999).

Ministerstvo průmyslu a obchodu zpracováním nové Surovinové politiky České republiky reaguje na hospodářský vývoj v Evropě i ve světě, na změny na světovém trhu nerostných surovin i na zveřejnění evropské surovinové strategie Raw Materials Initiative a návazných dokumentů.

K přípravě nové surovinové politiky proběhlo několik jednání v rámci tzv. kulatých stolů. Těchto jednání na vybraná zájmová témata surovinové strategie se účastnila odborná veřejnost, zástupci surovinového průmyslu, profesních asociací i nevládních organizací.

Závěry jsou dostupné na: <http://www.mpo.cz/dokument150857.html>

Návrh nové Surovinové politiky vychází mimo jiné také z **Politiky druhotných surovin České republiky**, která byla schválena vládou ČR dne 15. 9. 2014.

<http://www.mpo.cz/dokument153352.html>

Uživatelům internetové publikace Principy a pravidla územního plánování nabízíme **stručný výtah z Aktualizace Státní energetické koncepce České republiky (2014)**, zejména informací, které jsou významné z pohledu územního plánování. Po schválení a dostupnosti nové surovinové politiky bude kapitola upravena.

Aktualizace státní energetické koncepce České republiky – stručný výtah priorit a cílů z hlediska územního plánování

Dne 18. května 2015 vláda ČR svým usnesením schválila aktualizovanou Státní energetickou koncepci na následujících 25 let. Hlavním důvodem pro schválení Státní energetické koncepce (SEK) je potřeba jasně artikulovat **priority a strategické záměry státu v rámci sektoru energetiky** a poskytnout tak investorům, občanům a státní správě stabilitu v dnešním turbulentním a dynamickém období.

Uplynulá dekáda představovala pro Českou republiku období řady významných událostí a měla i zásadní vliv na vývoj v oblasti energetiky. V tomto ohledu lze kupříkladu zmínit vstup České republiky do EU, liberalizaci energetických trhů, nově formulovanou klimaticko-energetickou politiku EU, postupně stárnoucí výrobní mix, nedostatečnou generační obnovu energetických a technických odborníků, tržní deformace a v neposlední řadě dynamický vývoj energetické politiky v ostatních evropských státech. Jedenáct let stará podoba **Státní energetické koncepce z roku 2004 tak již neodpovídala současným podmínkám. Dalším důvodem** pro schválení aktualizované verze SEK je nezbytné nastavení zamýšleného směřování vývoje energetického mixu ČR, a to zejména v souvislosti s vysokou mírou nejistot a značně dynamickým charakterem současné etapy vývoje globální energetiky.

SEK staví na přirozených komparativních výhodách ČR, které jsou dány možnostmi využívání jednotlivých druhů energetických zdrojů v rámci omezeného přírodního potenciálu i ekonomickými charakteristikami státu. **Hlavním posláním SEK** je přitom zajistit spolehlivou, bezpečnou a k životnímu prostředí šetrnou **dodávku energie** pro potřeby obyvatelstva a ekonomiky ČR, a to za konkurenceschopné a přijatelné ceny za standardních podmínek. Současně je jejím cílem zabezpečit nepřerušené **dodávky energie v krizových situacích** v rozsahu nezbytném pro fungování nejdůležitějších složek státu a přežití obyvatelstva. V neposlední řadě je jejím cílem také zajistit **stabilní a předvídatelné podnikatelské prostředí**, efektivní státní správu a dostatečnou a bezpečnou energetickou infrastrukturu.

V tomto ohledu Státní energetická koncepce identifikuje **pět strategických priorit**, které mají přispět k plnění vrcholových cílů. Mezi tyto priority patří:

I. Vyvážený energetický mix:

Vyvážený mix primárních energetických zdrojů i zdrojů výroby elektřiny založený na jejich širokém portfoliu, efektivním využití všech dostupných tuzemských energetických zdrojů a pokrytí spotřeby ČR zajištěnou výrobou elektřiny do ES s dostatkem rezerv. Udržování dostupných strategických rezerv tuzemských forem energie.

II. Úspory a účinnost: Zvyšování energetické účinnosti a dosažení úspor energie v celém energetickém řetězci v hospodářství i v domácnostech. Naplnění strategických cílů snižování spotřeby EU a dosažení energetické účinnosti alespoň na úrovni průměru EU28.

III. Infrastruktura a mezinárodní spolupráce: Rozvoj síťové infrastruktury ČR v kontextu zemí střední Evropy, posílení mezinárodní spolupráce a integrace trhů s elektřinou a plynem v regionu včetně podpory vytváření účinné a akceschopné společné energetické politiky EU.

IV. Výzkum, vývoj a inovace: Podpora výzkumu, vývoje a inovací zajišťující konkurenceschopnost české energetiky a podpora školství, s cílem nutnosti generační obměny a zlepšení kvality technické inteligence v oblasti energetiky.

V. Energetická bezpečnost: Zvýšení energetické bezpečnosti a odolnosti ČR a posílení schopnosti zajistit nezbytné dodávky energií v případech kumulace poruch, vícenásobných útoků proti kritické infrastruktuře a v případech déle trvajících krizí v zásobování palivy.

Česká republika schválením aktualizované verze Státní energetické koncepce jasně potvrzuje, že hodlá dostát svým povinnostem plynoucím ze směrnice o bezpečnosti dodávek a zajistit investiční prostředí v energetice a příbuzných sektorech, které zajistí spolehlivé dodávky energie za konkurenceschopné ceny.

Vybrané informace ke strategickým prioritám z pohledu územního plánování

K podmínkám ovlivňujícím českou energetiku lze za nejvýznamnější mj. řadit:

- potřebu obnovy zastaralé a budování nové síťové infrastruktury a její diverzifikace,
- snižující se zásoby uhlí a postupný pokles jeho těžby, což vytváří z uhlí stále cennější surovinu,
- úlohu tranzitní země pro všechny síťové komodity, ke které ji předurčuje geografická poloha.

Mezi **klíčové vstupní předpoklady** SEK mj. patří:

- ochrana zemědělské půdy a její efektivní využití (s výjimkou pěstování biomasy by neměla být zemědělská půda využívána pro energetické zdroje; ty by měly využívat existující konstrukce a průmyslové pozemky výjma nezbytných staveb infrastruktury. V rámci možností prosazovat navrácení dočasně vyloučené zemědělské půdy do zemědělského půdního fondu),
- zachování potravinové bezpečnosti ČR na úrovni 100 %,
- zohledňování plně environmentální a sociokulturní omezení při výstavbě energetických zdrojů,
- respektování chráněných území, významných center biodiverzity.

Cílové hodnoty k roku 2040, které vymezují strategické směřování české energetiky:

- dosažení poklesu emisí CO₂ do roku 2030 o 40 % ve srovnání s rokem 1990,
- zvýšení energetických úspor v roce 2020 o 20 %,
- podíl roční výroby elektřiny z domácích primárních zdrojů na celkové hrubé výrobě elektřiny v ČR ve výši minimálně 80 %,
- diverzifikovaný mix primárních zdrojů:
 1. jaderné palivo 25 – 33 %
 2. tuhá paliva 11 – 17 %
 3. plynná paliva 18 – 25 %
 4. kapalná paliva 14 – 17 %
 5. obnovitelné a druhotné zdroje 17 – 22 %,
- dovozní závislost nepřesahující 65 % do roku 2030 a 70 % do roku 2040 (jaderné palivo jako dovozový zdroj).

Priorita I – Vyvážený energetický mix – cílový stav SEK:

Tohoto stavu bude mimo jiné dosaženo obnovou dožitých výrobních zdrojů elektřiny, s respektováním požadavků na účinnost a ochranu životního prostředí. Dále postupným přechodem ze zdrojového mixu orientovaného zejména na uhlí na diverzifikované portfolio zdrojů s vyšším podílem jaderné energetiky ve výrobě elektřiny.

Vybrané body strategie SEK v Prioritě I do roku 2040:

- výroba z jádra postupně nahradí uhelnou energetiku v roli pilíře výroby elektřiny,
- celkový nárůst podílu zemního plynu na výrobě elektřiny,
- pokles spotřeby kapalných paliv,
- postupný nárůst elektromobility,
- postupný pokles vývozu elektřiny.

Priorita II – Úspory a energetická účinnost – cílový stav SEK:

Výměny spotřebičů za účinnější, zateplování a renovace budov, zvyšování energetické účinnosti technologických procesů v průmyslu, zvyšování účinnosti přeměn energie, stejně jako snižování ztrát při přenosu a distribuci energie.

Vybrané body strategie SEK v Prioritě II do roku 2040:

- plnění příkladné role státu formou výběru energeticky nejúspornějších spotřebičů (nejvyšších energetických tříd), budov a dopravních prostředků na trhu při hromadném nakupování,
- snižování energetické náročnosti budov, zejména budov v průmyslu.

Priorita III – Infrastruktura a mezinárodní spolupráce – cílový stav SEK:

- modernizace přenosové soustavy a její posílení zajišťující kapacity pro nárůst spotřeby,
- obnova a posílení distribučních soustav,
- další propojování tuzemské soustavy se zahraničními soustavami.

Vybrané body strategie SEK v Prioritě III do roku 2040:

- udržet tranzitní roli ČR v oblasti přepravy zemního plynu a zajistit realizaci severojižního koridoru přes území ČR,
- zachovat dvě funkční zásobovací cesty pro dopravu ropy do ČR ze dvou různých směrů coby základ ropné bezpečnosti ČR.

Priorita IV – Výzkum, vývoj a inovace – cílový stav SEK:

Zajistit efektivní spolupráci a propojení průmyslu a středního a vysokého školství, zvýšit počet a kvalitu absolventů technických profesí, zajistit systematické celoživotní profesní vzdělávání.

Vybrané body strategie SEK v Prioritě IV do roku 2040:

- usilovat o zvýšení prostředků na výzkum a vývoj v energetických oborech a strojírenství,
- posílit všeobecné znalosti obyvatelstva v oblasti energetiky a zejména energetické účinnosti a energeticky úsporného chování.

Priorita V – Energetická bezpečnost – cílový stav SEK:

- zajišťovat maximální možnou diverzifikaci zdrojových teritorií a přepravní infrastruktury dovážených strategických palivoenergetických surovin s důrazem na uchování tranzitního postavení ČR a udržet dovozní závislost ČR v oblasti plyných a kapalných paliv nejvýše na stávající úrovni,
- přednostně a efektivně využívat domácí palivoenergetické zdroje, včetně vytváření prostoru pro jejich vyhledávání, legislativní a územní ochranu, s cílem nepřipustit nepříznivé vychýlení domácího energetického mixu ve prospěch surovin, na jejichž dovozu je ČR závislá nebo jejichž využívání je neekonomické a nekonkurenceschopné,
- udržovat rezervy strategických palivoenergetických komodit, jejichž primárními zdroji ČR nedisponuje nebo disponuje v omezené míře, včetně vytváření systému dlouhodobých zásob jaderného paliva drženého provozovatelem, případně též rezervace kapacit pro záložní dodávky či vlastní výroby,
- zajišťovat ochranu energetické infrastruktury, tuto infrastrukturu budovat s předvídatelností a dostatečným časovým předstihem,
- trvale zajišťovat dostatečné havarijní zásoby všech základních primárních zdrojů. Zajistit integraci havarijních procedur v dodávkách všech druhů energie.

Vybrané body strategie SEK v Prioritě V do roku 2040:

- podporovat projekty dalšího vzájemného propojování kritické infrastruktury,
- udržovat nouzové zásoby ropy a ropných produktů,
- zajistit dokončení severojižního koridoru pro tranzit zemního plynu do r. 2020 na území ČR a v rámci zahraničních vztahů podporovat kompletní dokončení spojení Balt–Jadran do roku 2025.

Státní energetická koncepce České republiky zahrnuje koncepci rozvoje významných oblastí energetiky a oblastí s energetikou souvisejících:

- V oblasti **elektroenergetiky** je nezbytné kromě jiného provést do roku 2040 transformaci zajišťující změnu struktury výroby a obnovu dožitých výroben s výrazně vyšší účinností, částečným odchodem od uhlí směrem k jádru, zemnímu plynu a OZE.

K cílům patří:

- zajistit územní ochranu ploch a koridorů veřejné infrastruktury a souvisejících rozvojových záměrů prostřednictvím nástrojů územního plánování,
- podporovat rozvoj a využití obnovitelných zdrojů v souladu s ekonomickými možnostmi a přírodními geograficko-geologicko-klimatickými podmínkami ČR,
- do roku 2040 využít potenciál biomasy (v udržitelném rozsahu potravinové bezpečnosti a ochrany půdního fondu a krajiny), větrné energie (s respektováním ochrany životního prostředí a krajiny) a solární energie na střeších a konstrukcích budov (s respektováním ochrany památek a měst),
- podporovat rozvoj jaderné energetiky s cílovým podílem jaderné energetiky na výrobě elektřiny okolo 50 %,
- vytvořit podmínky pro prodloužení životnosti elektrárny Dukovany na 50 až 60 let,
- zajistit podmínky pro vybudování a bezpečný a dlouhodobý provoz úložišť radioaktivního odpadu a pravidla pro nakládání s vyhořelým palivem jako s potenciálně cennou druhotnou surovinou,
- vyhledat a zajistit územní ochranu další vhodné lokality pro rozvoj jaderné energetiky,
- rozhodnout o úložišti jaderného odpadu do roku 2025,
- případné nové uhelné zdroje orientovat na vysokoúčinnou či kogenerační výrobu,
- v rámci surovinové politiky ČR zajistit dostatečnou dodávku hnědého uhlí pro potřeby teplárenských zdrojů,
- snížit ukládání biologicky rozložitelných komunálních odpadů a zvýšit poplatky za skládkování,
- podporovat kogenerační výrobu energie z bioplynových stanic, které používají jako palivo biologicky rozložitelný odpad z využitelných částí komunálních a zemědělských odpadů a odpadů z potravinářského průmyslu,
- minimalizovat souhrnnou dobu povolenacích procedur výstavby liniových staveb, zajistit přístup k pozemkům pro klíčovou infrastrukturu,
- zajistit územní ochranu ploch a koridorů pro rozvoj přenosové soustavy prostřednictvím politiky územního rozvoje a zásad územního rozvoje jednotlivých krajů,
- prosazovat vyšší evropskou koordinaci plánování a podpor realizace rozvoje přenosových soustav (nových mezistátních i vybraných vnitrostátních vedení) nutných pro dokončení a efektivní fungování vnitřního trhu s elektřinou,
- minimalizovat souhrnnou dobu povolenacích procedur výstavby distribučních sítí a zajistit přístup k pozemkům při dodržení podmínek ochrany přírody a krajiny.
- V oblasti **plynárství** – vzhledem k očekávanému většímu využití plynu v energetice a dopravě je možné v budoucnu předpokládat další nárůst jeho spotřeby. Plynové elektrárny s rychlým startem nahradí kolísání výroby elektřiny z OZE. V souvislosti s výstavbou plnicích stanic CNG se očekává rozšíření využití vozidel s pohonem na stlačený zemní plyn CNG v městské hromadné dopravě, komunálních vozidel pro svoz odpadu a dalších, včetně pořízení vozidel na CNG pro vozový park velkých podniků.

K cílům patří:

- po dostavbě plynovodu Gazela a následně plynovodů STORK II a BACI se těžiště tranzitní přepravy v České republice přenese ze směru východ-západ do směru sever-jih. Stávající trasa přes Lanžhot bude pravděpodobně využívána především pro zásobování domácího trhu, a proto

se bude podporovat realizace plynovodu propojujícího českou a rakouskou soustavu, kudy by mohl proudit plyn z vybudovaného jižního koridoru. Rovněž se bude podporovat výstavba severojižního plynárenského koridoru, který by měl spojit budoucí LNG terminály Świnoujście v Polsku a LNG na jihu Evropy (např. LNG Adria v Chorvatsku) přes Polsko, Českou republiku, Slovensko, Maďarsko a Chorvatsko. V rámci tohoto projektu by se měla uskutečnit výstavba plynovodu Stork II do Polska, který by měl umožnit zásobování zemním plynem z LNG terminálu Świnoujście. Dále by mělo proběhnout posílení přepravní infrastruktury mezi severní a jižní Moravou pomocí projektu Moravia, který reaguje na zvýšené požadavky na bezpečnost dodávek ze zásobníků plynu a pokrývá i případné vybudování nových a přechod stávajících průmyslových zařízení, elektrárenských a teplárenských zdrojů na zemní plyn, jako nízko-emisní palivo. Plánován je také projekt propojení na Oberkappel, který by znamenal další přímé propojení české a rakouské přepravní soustavy.

- podporovat vyšší diverzifikaci dodávek plynu z různých zdrojů a různými dopravními cestami, která posílí bezpečnost a spolehlivost zásobování i v případě havárií či obchodních a politických krizí,
 - minimalizovat souhrnnou dobu povolenacích procedur výstavby liniových staveb, zajistit přístup k pozemkům pro klíčovou infrastrukturu a zabezpečit finanční zdroje pro obnovu a rozvoj přepravní soustavy při dodržení podmínek ochrany přírody a krajiny.
 - provést obnovu a rozvoj distribučních sítí zajišťujících udržení spolehlivosti distribučních soustav.
- Oblast **výroby a dodávky tepla** – domácí uhlí bude nadále tvořit jejich rozhodující palivovou základnu, spolu se zemním plynem, OZE, druhotnými zdroji a odpady, využitím tepla z jaderných elektráren a elektřinou.

K cílům patří:

- podporovat vysoce účinnou kogenerační výrobu zejména u tepláren na hnědé uhlí,
- prosazovat dlouhodobou dostupnost uhlí pro teplárenské systémy a přednostní dodávky uhlí do soustav zásobování tepelnou energií s vysokou celkovou účinností,
- zajistit postupný přechod ke kogenerační výrobě kombinované s efektivním užitím tepelných čerpadel u všech vytopen. Podporovat využívání zemního plynu, biomasy, tepelných čerpadel a solárních systémů pro náhradu vytápění na pevná paliva v domácnostech. Do roku 2020 zajistit maximální možný odklon od užití uhlí v konečné spotřebě v domácnostech. Zajistit vyšší účinnost užití elektřiny pro vytápění (náhrada přímotopných a akumulacních systémů za tepelná čerpadla) a dřevo-zplyňující kotle nebo automatické kotle na pelety v souladu s aktuálním zněním zákona o ochraně ovzduší; přechod od přímotopných a akumulacních systémů k tepelným čerpadlům; maximální odklon od využívání uhlí v konečné spotřebě a jeho náhrada zemním plynem, biomasou, elektroteplem z tepelných čerpadel a solárními systémy v horizontu roku 2020,
- zajistit plnou provázanost územních energetických koncepcí se SEK, s procesy územního plánování a stavebního řízení a povolenacími procesy v energetice.

Oblast **dopravy** – vizí je snížit v dopravě závislost na ropě, resp. na palivech vyráběných z ropy, a zvýšit zastoupení alternativních paliv v dopravě, vybudovat dostačující infrastrukturu pro vozidla na alternativní pohon (zemní plyn, elektřina).

K cílům patří:

- snížit závislosti na dovozu ropy a snižování emisí uhlíku v dopravě do roku 2050 až o 60 %,
- směřovat ke zvýšení podílu obnovitelných zdrojů v celkové spotřebě energií v dopravě do roku 2020 na úroveň 10 %,
- podporovat snížení používání automobilů s pohonem na motorovou naftu v městské hromadné dopravě do roku 2030 až na polovinu, postupně je vyřadit z provozu ve městech do roku 2040,
- do roku 2030 převést část silniční nákladní přepravy nad 300 km na jiné druhy dopravy, jako např. železniční či vnitrozemskou vodní dopravu,
- koncipovat zcela nové trasy tratí s vysokými rychlostmi (VRT),

- modernizovat technickou letištní infrastrukturu veřejných letišť, za účelem zvýšení kapacity a kvality. Rozšířit kapacity přistávacích drah na letišti Praha Ruzyně, napojit letiště na elektrizovaný železniční systém a vytvořit koncept navazujících logistických systémů.
- Oblast **energetické účinnosti** – vizí je zvýšit energetickou účinnost na úroveň průměru zemí EU.

K cílům patří:

- snižovat energetickou náročnost budov a zvyšovat energetickou účinnost v technologických procesech v průmyslu,
- přejít od roku 2020 k nízkoenergetickému standardu nových budov,
- při stavbě nových a rekonstrukci stávajících budov dbát na striktní plnění požadavků na jejich energetickou náročnost dle platné legislativy (nákladově efektivní způsob) a na veřejných budovách realizovat vzorové příklady,
- využívat technologie zateplování a úpravy vnitřního prostředí s rekuperací energie u existujících budov při respektování památkové ochrany.
- Oblast **výzkumu, vývoje, inovace a školství** – výzkum a vývoj v energetice a energetickém strojírenství směřovaný do oblastí s konkurenční výhodou ČR bude jedním z klíčových faktorů konkurenceschopnosti české energetiky a průmyslu.

K cílům patří:

- zvyšovat efektivnosti, životnosti a bezpečnosti jaderných zdrojů včetně řešení nakládání s radioaktivními odpady a vyhořelým jaderným palivem,
- zajistit vývoj ochranných prostředků proti kybernetickým útokům a ochraně telekomunikačních systémů,
- zajistit vývoj akumulátorů pro rozvoj elektromobilů, dále vývoj infrastruktury pro elektromobily a vodíkové hospodářství,
- doplnit vzdělávací programy v pozemním stavitelství o uplatňování zásad navrhování nízkoenergetických budov a realizaci úspor.
- Oblast **energetického strojírenství a průmyslu** – vizí je posílit úlohu energetické bezpečnosti a nezávislosti. Současně s tím dosáhnout návratu českého energetického strojírenství mezi přední dodavatele energetických celků ve světě.

K cílům patří:

- podpořit výstavbu demonstračních jednotek a pilotních projektů u nových projektů s vysokou technologickou úrovní v rámci povolenacích a autorizačních procedur,
- v rámci klimaticko-energetické politiky EU hájit suverenitu členských států nad volbou energetického mixu a technologickou neutralitu a nákladovou efektivitu pro realizování dekarbonizačních cílů v kontextu závazků hlavních světových emitentů. Pro dlouhodobé cíle podporovat snižování emisí CO₂.

Vybrané nástroje na prosazování SEK:

- novely souvisejících právních předpisů, mezi nimi také stavebního zákona a zákona o posuzování vlivů na životní prostředí (EIA),
- u významných infrastrukturních staveb a výroben elektřiny a tepla zrychlit proces aktualizace ZÚR ve vazbě na změny PÚR,
- provázat státní energetické koncepce, územní energetické koncepce a územní plány,
- analyzovat možnost vydávání územního rozhodnutí nebo rozhodnutí, které by ho nahrazovalo, přímo na základě PÚR při nezpochybnění požadavků na EIA,
- aktualizace PÚR a následně ÚPD ve vazbě na SEK a zpracované analýzy,
- zpracovat vyhledávací studii lokalit pro další rozvoj jaderných elektráren po roce 2040,
- zpracovat Národní program energetické odolnosti,
- zajistit efektivní povolenací procesy.

Použité zdroje:

- KOLL-SCHRETZENMAYR, Martina. *From Greenfield Development to Brownfield Redevelopment*. [online] Zurich: ETH, DISP1999 č. 139. Dostupné na [www: http://disp.ethz.ch](http://disp.ethz.ch), str. 43 – 48.
- NOVÝ, Alois – PALACKÝ, Jiří – DÝR, Petr – KNEŠL, Jiří. *Brownfields – šance pro budoucnost*. Brno: FA VUT, 2004. ISBN 80-214-2697-7. Str. 3 – 18.
- PRINZ, Dieter. *Städtebau*. 7. vydání. Stuttgart: Kohlhammer Verlag, 1999. ISBN 3-17-015691-8. Str. 212–216.
- ŠTĚDRÝ, František. *Průmyslové stavby: Transformace průmyslu ve městech*. Praha: ČVUT, 1997. ISBN 80-01-01299-9. Str. 8, 48.
- VLČEK, Milan – PUCHÝŘ, Bohumil aj. *Praktická příručka technických požadavků na výstavbu*. Praha: Dashöfer Verlag, 2005. Část 9, díl 4, kap. 5, str. 1 – 3.
- Program na podporu průmyslových zón*. [online] Praha: Agentura Czechinvest, 2009. Dostupné na [www: http://www.czechinvest.org/diky-podpore-prumyslovych-zon-naslo-praci-pres-sto-tisic-lidi](http://www.czechinvest.org/diky-podpore-prumyslovych-zon-naslo-praci-pres-sto-tisic-lidi).
- Statistický přehled vývoje průmyslu*. [online] Praha: Český statistický úřad, 2005. Dostupné na [www: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/pru_cr](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/pru_cr).
- Sklady*. Dostupné na [www: http://www.dhl.cz/cs/logistika/skladovani_a_distribuce/systemy_skladoveho_ho.html](http://www.dhl.cz/cs/logistika/skladovani_a_distribuce/systemy_skladoveho_ho.html)
OBNOVENÉ
- Statistiky vývoje průmyslu a stavebnictví*. [online] Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2005. Dostupné na [www: http://www.mpo.cz/cz/prumysl-a-stavebnictvi/statistiky-analyzy-prumysl-stavebnictvi](http://www.mpo.cz/cz/prumysl-a-stavebnictvi/statistiky-analyzy-prumysl-stavebnictvi).
- Skladování a logistika*. Sdružení spedice a logistiky. Dostupné na [www: http://www.sslczech.cz/cz/odkazy/](http://www.sslczech.cz/cz/odkazy/) **OBNOVENÉ**
- KREJČÍŘOVÁ, Jana. *Vodovody a kanalizace ČR*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2006. ISBN 80-7084-537-6.
- Ministerstvo pro místní rozvoj/ Územní plánování a stavební řád/ Stanoviska a metodiky. <http://www.mmr.cz/cs/Stavebni-rad-a-bytova-politika/Uzemni-planovani-a-stavebni-rad/Stanoviska-a-metodiky>
- Usnesení vlády ČR č. 444/1991 ke zprávě o územních ekologických limitech těžby hnědého uhlí a energetiky v Severočeské hnědouhelné pánvi
https://kormoran.odok.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/7DCED4838DD30F36C12571B6006B9ABD **OBNOVENÉ**
- Národní strategie regenerace brownfieldů. MPO, 2008. <http://www.czechinvest.org/nsrbf>
- BLAŽKOVÁ, Miriam, CHROBOCZKOVÁ, Milada: Dotčené orgány v procesu územního plánování. Ústav územního rozvoje. Brno: ÚÚR, <http://www.uur.cz/default.asp?ID=2588>

HURNÍKOVÁ, Jana: Brownfieldy v územním plánování. Časopis Urbanismus a územní rozvoj. Ústav územního rozvoje, 6/2009.

http://www.uur.cz/images/publikace/uur/2009/2009-06/01_brownfieldy%20rozvoj.pdf

NANTL, František: Veřejná logistická centra – nový fenomén územního plánování? Časopis Urbanismus a územní rozvoj. Ústav územního rozvoje, 3/2006.

http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/casopis/2006/2006-03/06_verejna.pdf **OBNOVENÉ**

Regenerace brownfields v ČR vyjde celkem na 200 miliard. ČTK 8. 7. 2008. ARCHIWEB.

<http://www.archiweb.cz/news.php?action=show&type=1&id=5591>

JACKSON, Jiřina a kol. Brownfields snadno a lehce. Institut Udržitelného rozvoje sídel, 2004.

HNILÍČKA, Pavel. Program na obnovu předměstských aglomerací. ASB 2008, č. 4, s. 66-68

HRSTKOVÁ, Julie: Zmrtvýchvstání starých fabrik. Ekonom číslo 15, 10. – 16. 4. 2008.

GEUSSOVÁ, Milena: Jizvy se hojí pomalu. Ekonom číslo 49, 6. – 12. 12. 2007.

SCHWARZ, Jiří: Jaká je budoucnost českého průmyslu. MF DNES 20. 3. 2010.

Konstrukce: Díky státní podpoře výstavby průmyslových zón našlo práci už 103 054 lidí. 28. 4. 2009.

<http://www.konstrukce.cz/clanek/diky-statni-podpore-vystavby-prumyslovych-zon-naslo-praci-uz-103-054-lidi/>

Hospodářská komora ČR: Průmyslu se daří stále lépe, stavebnictví se propadá. 8. 7. 2011.

<http://www.komora.cz/zpravodajstvi-a-media/aktuality-4/makroekonomika/prumyslu-se-dari-stale-lepe-stavebnictvi-se-propada.aspx>

VĚŽNÍK, Antonín: Vývoj hospodářství na území ČR do roku 1990. Internetová prezentace

STARZYCZNÁ, Halina: Ekonomika obchodu. Osídlení jako základní územní organizace obchodního podnikání. <http://polodriver.uvadi.cz/files/Ekonomika%20Obchodu/eo7.pdf>

PACEK, Vladimír: Průmyslovým stavbám kdysi udávali tón Češi. ASB Odborný portál.

<http://www.asb-portal.cz/prumyslovym-stavbam-kdysi-udavali-ton-cesi-1017.html>

FRAGNER, Benjamin, Šenberger, T.: Stavební fond průmyslového dědictví – potenciál udržitelného rozvoje. Časopis Stavebnictví číslo: 11-12/07.

http://www.casopisstavebnictvi.cz/stavebni-fond-prumysloveho-dedictvi-potencial-udrzitelneho-rozvoje_A502_I14

ZELENÝ, Milan: Mysli globálně, jednej lokálně. 31. 10. 2011.

MODERNIRIZENI.IHNED.CZ http://modernirizeni.ihned.cz/c4-10024700-53420070-600000_detail-mysli-globalne-jednej-lokalne

JANATA, Michal: Průmyslové dědictví může být katalyzátorem rozvoje. Rozhovor s Benjaminem Fragnerem o VCPD a průmyslovém dědictví. 2. listopadu 2009. Psáno pro časopis Architekt 10. 09. EARCH.cz.

<http://www.earch.cz/clanek/4590--prumyslove-dedictvi-muze-byt-katalyzatorem-rozvoje.aspx>

Vývoj osídlení v ČR. ZEMEPIS.COM Geografický portál. <http://www.zemepis.com/vocr.php>

Ústav územního rozvoje, Jakubské nám. 3, 602 00 Brno
Tel.: +420 542 423 111, www.uur.cz, e-mail: sekretariat@uur.cz

Principy a pravidla územního plánování
Kapitola C – Funkční složky
C.1 Výroba, těžba a skladování

CUNNINGHAM, Fergus: Přímé zahraniční investice a budoucnost nízkonákladové výroby v České republice. Finance.cz. 16. 2. 2011. <http://www.finance.cz/zpravy/finance/298537-prime-zahranicni-investice-a-budoucnost-nizkonakladove-vyroby-v-ceske-republice/>

Sborník ze semináře OPEN SPACE o lokálních ekonomikách a udržitelném rozvoji. Růžďka 2007. Vydal Trast pro ekonomiku a společnost, květen 2007. ISBN 978-80-239-9620-3.

Dostupné na internetu: <http://www.thinktank.cz/dok/sborniky-ze-seminare-otevreny-prostor/sbornik-ze-seminare-open-space-o-lokalnich-ekonomikach-a-udrzitelnem-rozvoji/>
OBNOVENÉ

Související internetové portály:

Ministerstvo průmyslu a obchodu <http://www.mpo.cz/>

Český statistický úřad <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/home>

Státní báňská správa České republiky <http://www.cbusbs.cz/>

Česká geologická služba – GEOFOND <http://www.geofond.cz/cz/o-nas/kdo-jsme>

CzechInvest: Strategické průmyslové zóny

<http://www.czechinvest.org/strategicke-prumyslove-zony>

<http://www.czechinvest.org/data/files/publikace-prumyslove-zony-v-cr-2495-cz.pdf>

CzechInvest: Brownfieldy <http://www.czechinvest.org/brownfieldy>

Hospodářská komora České republiky <http://www.komora.cz/>

BusinessInfo.cz <http://www.businessinfo.cz/cz/>

Průmyslové zóny <http://www.prumyslove-zony.cz/>

Těžba – Wikipedie <http://cs.wikipedia.org/wiki/Port%C3%A1l:T%C4%9B%C5%BEba>

Skladuj.cz <http://www.skladuj.cz/>

Fabriky.cz <http://www.fabriky.cz/>

Výzkumné centrum průmyslového dědictví FA ČVUT v Praze <http://vcpd.cvut.cz/>

Registr stavebních děl – ČVUT v Praze <https://registr.cvut.cz/rsd/index.php>

Právní předpisy – viz blok Právní předpisy – obnovitelné zdroje energie

Metodiky:

Výklad pojmů elektroenergetiky – vztah mezi energetickým a stavebním zákonem – metodická pracovní pomůcka odboru stavebního řádu Ministerstva pro místní rozvoj, 2008
<http://www.mmr.cz/getmedia/f9d6aad9-b4d5-42e3-af2d-ce70db45b3e9/Metodicka-pomucka>

Stavby a zařízení pro výrobu energie z vybraných obnovitelných zdrojů – metodický pokyn k jejich umísťování, 2007, aktualizace 2009

<http://www.uur.cz/images/publikace/metodickeprirucky/plnezneni/stavby-zarizeni-el-energie-2008/OZE-21092010.pdf>

Fotovoltaická elektrárna – metodické sdělení OÚP MMR

Ústav územního rozvoje, Jakubské nám. 3, 602 00 Brno
Tel.: +420 542 423 111, www.uur.cz, e-mail: sekretariat@uur.cz

Principy a pravidla územního plánování
Kapitola C – Funkční složky
C.1 Výroba, těžba a skladování

<http://www.mmr.cz/getmedia/e7cdd64d-8223-4bcd-9004-9251aae9d4ce/fotovoltaika>

Fotovoltaika – metodická pomůcka Ministerstva pro místní rozvoj k umístování, povolování a užívání fotovoltaičských staveb a zařízení

<http://www.mmr.cz/getmedia/fb24933c-905c-4c59-9c3d-7c52c42d53a9/FVE-verze-26-11-09>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/77/ES, o podpoře elektřiny vyrobené z obnovitelných zdrojů energie na vnitřním trhu s elektřinou.

http://www.spzo.cz/wp-content/uploads/2012/09/28_2009_ES.pdf **OBNOVENÉ**

Internetové stránky ministerstev:

Ministerstvo pro místní rozvoj <http://www.mmr.cz/>

Ministerstvo průmyslu a obchodu <http://www.mpo.cz/>

Ministerstvo zemědělství <http://eagri.cz/public/web/mze/>

Ministerstvo životního prostředí <http://www.mzp.cz/>

Související podklady:

Obnovitelné zdroje energie v roce 2005 – výsledky statistického zjišťování (MPO, 8/2006).

Zpráva o plnění indikativního cíle výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů.

<http://www.tzb-info.cz/pravni-predpisy/dokumenty-tykajici-se-obnovitelných-zdroju-energie-a-uspor-energie>

Internetové energetické konzultační a informační středisko České energetické agentury.

<http://www.i-ekis.cz/>

Větrné elektrárny v Jihomoravském kraji. Sborník příspěvků z odborného semináře 18. 7. 2007, Veronica, Brno, 2007.

<http://www.veronica.cz/?id=128&i=47>

Časopis Alternativní energie, ročník 2006, 2007.

<http://www.tzb-info.cz/casopisy/alternativni-energie>

Časopis Urbanismus a územní rozvoj č. 1/2006.

<http://www.uur.cz/?id=19>

http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/casopis/2006/2006-01/06_vetrne.pdf

Internetové stránky Pražské energetiky, a.s. www.pre.cz/

Internetové stránky ČEZ, a.s. <http://www.cez.cz/>

Internetové stránky E.ON <http://www.eon.cz/>

Další užitečné odkazy k problematice:

Portál územního plánování

<http://portal.uur.cz/oborove-informace-o-uzemi/prumysl-brownfields.asp>

<http://portal.uur.cz/oborove-informace-o-uzemi/nerostne-bohatstvi-geologie.asp>

Ústav územního rozvoje, Jakubské nám. 3, 602 00 Brno
Tel.: +420 542 423 111, www.uur.cz, e-mail: sekretariat@uur.cz

Principy a pravidla územního plánování
Kapitola C – Funkční složky
C.1 Výroba, těžba a skladování

Soupis zkratek:

ČR	Česká republika
EIA	posuzování vlivů na životní prostředí
EU	Evropská unie
CHKO	chráněná krajinná oblast
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
OÚP MMR	Odbor územního plánování Ministerstva pro místní rozvoj
OZE	obnovitelné zdroje energie
PÚR	politika územního rozvoje
SEK	státní energetické koncepce
ÚPD	územně plánovací dokumentace
VN	vysoké napětí
VVN	velmi vysoké napětí
ZÚR	zásady územního rozvoje